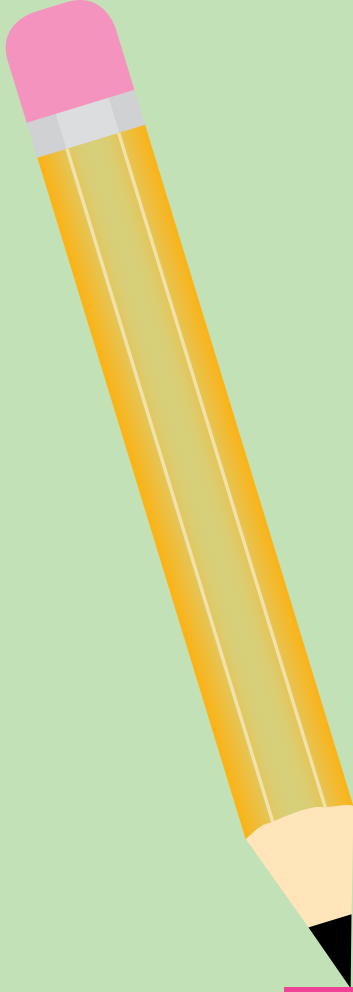

ख्याःल् ब्राः

भ्याल् तप्

खालिड

कक्षा ४

ख्याःल् ब्राः

भ्याल् तप्

खालिडः
कक्षा ४

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रकाशक : नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

© पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

वि.सं. २०७६

पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको लिखित स्वीकृति विना व्यापारिक प्रयोजनका लागि यसको पुरै वा आंशिक भाग हुबहु प्रकाशन गर्न, परिवर्तन गरेर प्रकाशन गर्न, कुनै विद्युतीय प्रसारण वा अन्य प्रविधिबाट अभिलेखबद्ध गर्न र प्रतिलिपि निकाल्न पाइने छैन ।

हाम्रो भनाइ

विद्यालय तहको शिक्षालाई उद्देश्यमूलक, व्यावहारिक, समसामयिक र रोजगारमूलक बनाउन विभिन्न समयमा पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक विकास तथा परिमार्जन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइँदै आएको छ । विद्यार्थीमा राष्ट्र राष्ट्रियताप्रति एकताको भावना पैदा गराई नैतिकता, अनुशासन र स्वावलम्बन जस्ता सामाजिक एवम् चारित्रिक गुणका साथ आधारभूत भाषिक तथा गणितीय सिपको विकास गरी विज्ञान, सूचना प्रविधि, वातावरण र स्वास्थ्यसम्बन्धी आधारभूत ज्ञान र जीवनपयोगी सिपका माध्यमले कलासौन्दर्यप्रति अभिरुचि जगाउन, सिर्जनशील सिपको विकास गराउनु र विभिन्न जातजाति, लिङ्ग, धर्म, भाषा, संस्कृतिप्रति समभाव जगाई सामाजिक मूल्य र मान्यताप्रतिको सहयोगात्मक र जिम्मेवारीपूर्ण आचरण विकास गराउनु आजको आवश्यकता बनेको छ । यही आवश्यकता पूर्तिको लागि विद्यालय शिक्षाका लागि राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ को सैद्धान्तिक मार्गदर्शनअनुसार खालिङ भाषा कक्षा ४ को यो नमुना पाठ्यपुस्तक विकास गरिएको हो ।

यस पाठ्यपुस्तकको लेखन तथा सम्पादन श्री बिना खालिङ राई र राजकुमार खालिङबाट भएको हो । यसलाई यस रूपमा ल्याउने कार्यमा यस केन्द्रका विकास केन्द्रका महानिर्देशक श्री लेखनाथ पौडेल विषय समितिका पदाधिकारीहरू प्रा.डा. दानराज रेग्मी, श्री अमृत योजन तामाङ, श्री जयप्रकाश श्रीवास्तव, श्री अम्बरजङ लिम्बू, श्री टुकराज अधिकारी र श्री इन्दु खनालको विशेष योगदान रहेको छ । यस पुस्तकको लेआउट डिजाइन श्री सन्तोष दाहालबाट भएको हो । उहाँहरूलगायत यसको विकासमा संलग्न सम्पूर्णप्रति केन्द्र हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछ ।

पाठ्यपुस्तकलाई शिक्षण सिकाइको महत्त्वपूर्ण साधनका रूपमा लिइन्छ । अनुभवी शिक्षक र जिज्ञासु विद्यार्थीले पाठ्यक्रमद्वारा लक्षित सिकाइ उपलब्धिलाई विविध स्रोत र साधनको प्रयोग गरी अध्ययन अध्यापन गर्न सक्छन् । यस पाठ्यपुस्तकलाई सकेसम्म क्रियाकलापमुखी र रुचिकर बनाउने प्रयत्न गरिएको छ तथापि यसमा अझै भाषा प्रयोग, भाषाशैली, विषयवस्तु तथा प्रस्तुति र चित्राङ्कनका दृष्टिले कमीकमजोरी रहेको हुन सक्छन् । तिनको सुधारका लागि शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक, बुद्धिजीवी एवम् सम्पूर्ण पाठकहरूको समेत महत्त्वपूर्ण भूमिका रहने हुँदा सम्बद्ध सबैको रचनात्मक सुभावाका लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्र हार्दिक अनुरोध गर्दछ ।

विषयसूची

पाठ	शीर्षक	पृष्ठ सङ्ख्या
१.	बङ्गप्य	१
२.	बिजमे	६
३.	थ्युबिम्य	११
४.	खर सरन्त्य	१७
५.	अनम् मिम् च्योच्च्यो	२२
६.	न्यगि	२८
७.	सेम्यरि	३३
८.	ब्रा:साफम्	३८
९.	ह्यरिपुङ्	४२
१०.	अर्जुन ख्या:ल्	४६
११.	दयदिम्	५१
१२.	मेल्सेम च्यो	५५
१३.	सेङ्गप्य हस	५९
१४.	आयोसा लेल्	६३
१५.	चन्द्रु ख्याल्	६८
१६.	देलपो नङ्	७२
१७.	घेन	७७
१८.	ख्लेप् मनअ न्योर्	८१
१९.	कु	८७
२०.	ख:न्	९१

बड्प्य

लुसम् अय कम् ह्याम् क्वाम्देन्प्य
हेबे बड्प्य इक्पो ख्याःल् कम् ॥
लम्प्योख् अय बुबुया क्ल्येन्देन्प्य
हेबे बड्प्य इक्पो ख्याःल् कम्

ज्युव्यु ख्वान्यना फल्ले सेइन्प्य
फल्ले ख्वान्यना राफ्छा सेइन्प्य ॥
राफ्छा ख्वान्यना वाकु सेइन्प्य
वाकु ख्वान्यना पावै सेइन्प्य ॥

लोम्रु यो मरि बड्खप्य त्वाइ
घुक्सु पो उनड् यो रड्सिसा ख्वाइ ॥
घुक्सु पो फ्यार्बि तुयु छ्वाम्किलो
सिल् ह्याम यो तुड्ड बड्प्य त्वाइ ॥

इक् यो ख्याःल् देल् गोबिड म्युप्य
वडाम् ज्वाम् योड् म्यबिड् म्युप्य
इक् ख्योले कोलो मकिसा म्युप्य
हेबे बड्प्य इक्पो इक् ख्याःल् देल्

म्युन्क्याम्

१. चेःइमि अ्य अ्याइमिम् डिये मनअ इन्य यो तुले
जेत्ते ।

लोम्रु यो मरि बड्खप्य त्वाइ
घुक्सु पो उनड् यो रड्सिसा ख्वाइ ॥
घुक्सु पो फ्यार्बि तुयु छ्वाम्किलो
सिल् ह्याम यो तुड्ड बड्प्य त्वाइ ॥

इक् यो ख्याःल् देल् गोबिड म्युप्य
वडाम् ज्वाम् योड् म्यबिड् म्युप्य
इक् ख्योले कोलो मकिसा म्युप्य
हेबे बड्प्य इक्पो इक् ख्याःल् देल्

२. युक् रेःन्य जेन्ब्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

छ्वाम्किलो	घुक्सु	रङ्सिसा	ख्वाइ
वडाम्	म्यबिड	इक्पो	मकिसा
वाकु	फल्ले	पावै	लोम्रु

३. धम्प्य ब्राः साःग्नअ व्यान्ज्वाम् बि त्युये ।

(ज्वाम् ख्याःल्, मकिसा, बङ्प्य)

इक् यो देल् गोबिड म्युप्य

वडाम्योड म्यबिड म्युप्य

इक् ख्योले कोलोम्युप्य

हेबेइक्पो इक ख्याःल् देल्

४. उनड रेःन्य रेःन्त्योम्यो पो उनड रेक्ते ।

.....

.....

५. इत्य त्य रेःन्योम्यो बि माड इथ्योत्य ? रेक्ते ।

६. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

(क) कम् माड्अय् क्वाम्देन्य्य गयो ?

(ख) लम्प्योख् हेफेम मत्त्यु । लम्प्योख् अय् माड् म्युकि ?

(ग) फल्ले ख्वान्यनअ ख्याबि सेइन्य ?

(घ) पावै ख्याबि लक त्वाइ ?

(ङ) वडाम् ज्वाम् ह्याम् ख्याबि मुनु ?

७. युक् रेःन्य्य ब्राःब्वाप् ह्याम् भङ्तेइ जेत्ते मनअ रेःन्फे
बि रेक्ते ।

लोम्रु यो मरि बङ्खप्य त्वाइ

घुक्सु पो उनङ् यो रङ्सिसा ख्वाइ ॥

घुक्सु पो फ्यार्वि तुयु छ्वाम्किलो

सिल् ह्याम यो तुङ्ङ बङ्प्य त्वाइ ॥

बिजमे

अ्यान्तोस्क बिजमे पो उग्योथ्य भेस् त्यु ग्यो । बिजमे अ्य लोन्याम बि उग्योथ्य भेस्थ ख्वात्त्यु । युन्यम् बि म्यड उग्योथ्य वयथ येद्यु । बिजमे पो बइ, मेस, घोद्यु मरि स्वार्प्य मुनु । बिजमे मरि स्योरि हेइःप्य मु । भेस्थ उग्योथ्य ग्योलो बइ, मेस्, सेइतो वडाम् क्याम् यो म्य । च्योकबु पो अथा ध्वाइप्य फोक् सड् फ्योग्यु नअ भ्यार् सड् म्य । थान्बु पो ख्यर्यु वला सड् ह्याम् यो म्य । कुरसि पो भ्यार् सड् फ्योग्यु ।

मेसअ म्यनअ चालो फोक् सङ्
 फ्योग्यु । चालो भ्यार सङ् फ्योग्यु ।
 चालो ख्यर्यु वला सङ् ख्लेव्यु नअ
 उताप् अ्यङ् च्योङ्यु । चाः ख्याइ
 म्यना ख्याच्चि त्युव्यु । बइ, मेस्
 ह्याम् गेन्द्यु नअ ख्याच्चि त्युव्यु ।

म्य ख्याच्चि अ्य उच्यो ह्याम् ख्योलेङ् ग्योक्वाप् मत्नु । चेइःख्वाम्
 बि च्वारन्य मइःप्य ख्याच्चि यो म्यलकङ् च्योर्यु ।

बिजमेअ्य बइ, मेस्, सेइतो चालो जखल काग्यु । चालो ख्युल्
 यो काग्यु । बइ, मेस् प्वान्य पाक्तसि, खल्लत्पो रिब रप्यु ।
 ग्योथ्यबि मुलो हिप्ः तेर मनअ दम्द तेर् काग्यु । मनअ अथा
 घ्याम्य लङ्, घुम् ह्याम यो प्यदेत्यु ।

बिजमे पो उमेस्म्य सिरम् म्यफेम्ड स्योरि हेःइप्य मु । कम् बिम्
 ख्योलेङ् क्याम् नेर्सअ, बिजमपो
 उक्याम् बियो फ्ल्यो । कम् बिम्
 क्याम् बियो बिजमे अ्य सिरम्
 फ्ल्यो । बिजमे पो क्वाइ, रम्,
 ल्वाम्ज ह्याम् सिरम् अ्य च्युम्यु ।
 च्योच्च्यो ह्याम् पो उन् ग्योक्वाप्
 स्वाम्य, फेर्सन्य यो साक्पु अ्यङ्

म्यसु । मेमिम् अय देल बि बिजमे कोलो सिरम् ख्योले अय रिड्नु ।

म्युक्क्याम्

१. रेःन्य ब्राःव्वाप् भड्तेइ जेत्ते ।

बिजमे, जखल, ख्युल्, च्योच्च्यो, च्योकबु, मःइप्य, स्वार्प्य, ल्वाम्ज

२. त्यालाम् ब्राः व्वाप् म्यालाम् कोलो घोम्सुए ।

ग्योथ्य बि	हस मुनु
कम् बि	मेस्, बइ मुनु
फोक् सड्	काग्यु
बइ, मेस्, घोद्यु	पयोग्यु
जखल	स्वार्प्य मुनु
	ख्योलेड

३. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप् ह्याम् जेत्ते मनअ रेःन्फे बि रेःक्ते ।

ग्योथ्य	कम्	भेस्	वय
---------	-----	------	----

स्वारूप्य सखव्युइ ख्याञ्चि त्युव्यु
जखल रिब उस्योरि हेइःप्य

४. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप् ह्याम् तुःब खो घोले (बहुबचन)
म्युये ।

- बिजमे पो तुब बइ मोत्य ।

थेसअ रेक्ते : बिजमे पो घोले बइ ह्याम मोत्नु ।

(क) बिजमे पो तुब मेस मोत्य ।

(ख) घोद्यु यो तुब मोत्य ।

(ग) बिजमे पो उकम् बि तुब लड ग्यो ।

(घ) सखव्युइ यो तुब तड ग्यो ।

५. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

(क) अ्यान्तोस्क बिजमे पो उग्योथ्य ख्याबि ग्यो ?

(ख) बिजमे अ्य वयथ ग्योथ्य हेबेलो येद्यु ?

(ग) सिरम अ्य ममाड म्या ?

(घ) ग्योथ्य बि मुलो बिजमे अ्य वोडाम् ममाड क्याम्
म्य ?

- (ड) बिजमे अय हेसा ख्याञ्चि त्युब्यु ?
 (च) उच्यो ह्याम पो चेःइख्वाम् बि ख्याञ्चि हेसअ च्योर्यु ?
 (छ) सिरम् अय तड बिजमे फल्यो होये बिजमे अय यो
 सिरम फल्यो ?

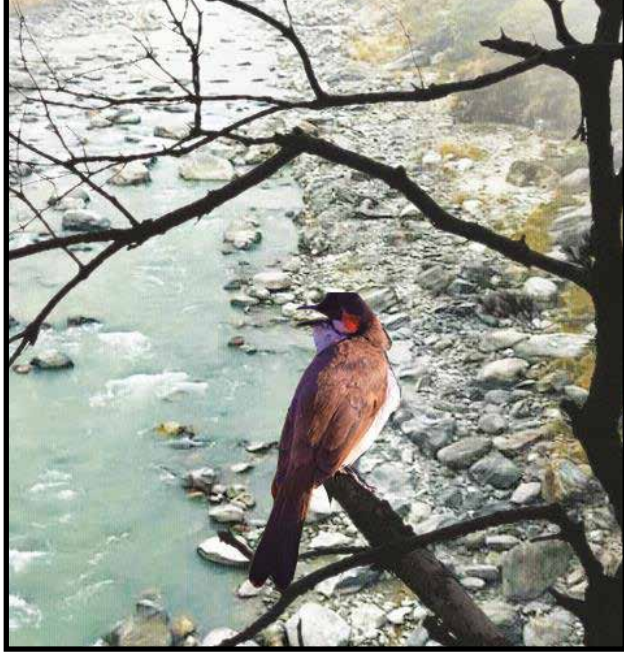
६. उनड रेन्थ पो रेःन्त्योम्यो म्युये ।

मेस् घ्रोद्यु ख्लेप्

७. युक् रेःन्थ ब्राःब्वाप् ह्याम् रेःन्फे बि रेक्ते ।

मेसअ म्यनअ चालो फोक् सड् फ्योग्यु । चालो भ्यार्
 सड् फ्योग्यु । चालो ख्यर्यु वला सड् ख्लेब्यु नअ उताप्
 अयड च्योड्यु । चाः ख्याइ म्यना ख्याञ्चि त्युब्यु । बइ, मेस्
 ह्याम् गेन्द्यु नअ ख्याञ्चि त्युब्यु । म्य ख्याञ्चि अय उच्यो
 ह्याम् ख्योलेड ग्योक्वाप् मत्तु । चेःइख्वाम् बि च्वार्न्थ
 मइःप्य ख्याञ्चि यो म्यलकड च्योर्यु ।

थ्युबिम्य

युन्याम् छुक्तो ख्वाइलो कु ह्याम् यो भ्वार्नु । व्यो यो युन्याम्बि
तुड्ड ये । सड्, लुड् यो गिगि छुनु । सल्पु ह्याम् अय उन् याड
युन्याम् बिड् म्यनु । युन्याम् बि सल्पु ह्याम् तुड् भ्रवान्नु ।

थ्युबिम्य लड्:किम तुब सल्पु मु । म्य सल्पु अय लेल् म्यलो
थ्युबिउ... थ्युबिउ.... थ्युबिउ ... अ्याइ । थ्युबिम्य मान्य मेसअ
भ्रवाइ अड्:प्य तुब सन्त्रा: ग्यो ।

अनम् थ्युबिम्य याक्कि मोत्य ए । उम्याम् अय जखल पो
भाङ्ग्रा प्युथेरत्यए । तुन्योल भाङ्ग्रा पो तो भङ्गःदे तोलम्
कु म्याक्क गोत्यए । उम्याम् अय म्य तोलम् कु थ्युबिम्य पइ
म्युत्यए । थ्युबिम्य अय मुपिद्ब्यए । मेसाङ्घोलेखेप ल्युत्यलो
यो मुघाङ्ब्यए । थ्युबिम्य पो उम्याम् मरि उद्युक ल्यास्त्यए ।
मना म्यङ्उतो अय दल्ल्यासि नअ योबि लेइत्यासिए ।

उम्याम् अय घोक्त्युत्याम् पछि थ्युबिम्य उतापुङ्छ्युक्त्य ए ।
याथ याथ मरि उम्याम् पो उमन् लोत्यए । ख्योस्त्यना म्य

कववि सेन्त्यलो बुबुम् लुङ् थ्योत्यए । बुबुम् लुङ्ङ म्याम् पो
उसोलो मम्मिसतो सेन्डतो डोए । मेमिम् अ्य युन्याम् बि भल्
अ्य सङ्, लुङ् नेक्त्यु । मेलो थ्युबिम्य अ्य अम्याम् पो उसोलो
नेक्त्य मम्मिए । मेलो उम्याम् मम्तो थ्युबिम्य डोमिम्ए । तोलम्
कु पिद्बखो अम्याम् मुमिस्व्य, अ्याइःतो थ्युबिउ ... थ्युबिउ
थ्युक् ... थ्युक् ... अ्याइःसा डोमिम्ए ।

मेमिम् अ्य : द्युस्प्यो अ्य इलङ्किम् घान्य मत्यु मखो, थ्युबिम्य
हेड रेस्कप् छुन्य मुच्यन्यु अ्यान्नु ।

म्युन्क्याम्

१. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

थ्युबिम्य, तोलम् कु, भाङ्ग्रा, युन्याम्, लोन्यम्, अ्याइःस,
रेस्कप् सल्पु, थ्युबिम्य

२. त्यालाम् ब्राः व्वाप् म्याःलाम् कोलो घोम्सुए ।

थ्युबिम्य	प्युत्य
भाङ्ग्रा	सल्पु
तोलम् कु	लुङ् मत्त्यु
बुबुम्	पिदे

३. धम्य ब्राः साःग्नअ व्यान्ज्वाम् बि त्युये ।

(तोलम् कु, मुपिद्व्य, बुबुम्, तुब सल्पु, रेस्कप् सल्पु,
नेक्त्य)

(क) थ्युबिम्य लइःकिम मु ।

(ख) तो भइःदेम्याक्क गोत्य ए ।

(ग) थ्युबिम्य लइःकि ।

(घ) युन्याम् बि थ्युबिम्य अ्य अम्याम् पो उसोलो
..... मम्सिए ।

(ङ) कवबि सेन्त्यलो लुङ् थ्योत्यए ।।

४. उनड रेःन्य पो रेःन्त्योम्यो म्युये ।

सल्पु	थुन्याम्	कम्	तो
योप्सङ्	स्योले	पम्देल्	

५. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् ह्याम् जेतते मनअ रेन्फे बि रेक्ते ।

युन्याम्	ख्वाइलो	लोन्याम्	थ्युबिम्य
भ्रवाइ	भाङ्ग्रा	तोलम् कु	मुपिद्व्य
घोक्त्यु	छ्युक्त्य	थ्युबिउ	नेक्त्य

६. सन्त्राः षो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

- (क) युन्याम् वि माड भ्वारतो ख्वाइ ?
(ख) थ्युबिम्य सल्पु माड सल्पु लइःकि ?
(ग) हेसअ थ्युबिम्य रेस्कप छ्युक्त्य ?
(घ) थ्युबिम्य उम्याम् अ्य माड पिदे ल्युत्य ?
(ङ) थ्युबिम्य सल्पु माडके डोए ?

७. रेन्थ्य सेन्दे मना इन्थ्य यो मेसड रेक्ते ।

उड	बड्प्य मुड	बड्प्य छुक्सा मुड	धेरखप्य मुड
इक्			
इन्			
अम्			
अम्ह्याम्			
त्य			
म्य			

थेसा रेःन्थ्य : उड बड्प्य मुड ।

: उड बड्प्य छुक्सा मुड ।

: उड धेरखप्य मुड ।

८. इन्त्य यो तेफेम् वोडाम् सम्ब्राः इम्याम् प्याप् कोलो
सड्सअ रेःक्नअ डिम्युद्नुए ।
९. तोः पोन्त्य तोख्वाम् बि ममाड चइःछु । म्याम्,
प्याप्, चु, पिप्ह्याम् सडसा रेक्ते ।

खर् सरन्य

खर् यो सरन्य, स्याल् यो सरन्य
हेबोलोयो अथा बड्प्य मन्देन्सिन्य ।
सेड्प्य तड्ड ग्योक्वाप् क्वाम्न्य
वडाम् फ्यार्बि बड्प्य मन्देन्सिन्य ॥

चालो कपकु बिम् कु ग्वान्न्य
चालो व्यदेर्प्य बिम् कु ग्वान्न्य ।
ताप् यो बड्प्य वडाम् यो बड्प्य
ख्योलेड बड्प्य मन्देन्सिन्य ॥

म्याम्-प्याप् अय यत्तुलो
इक् ग्योक्वप् इस्वाप् सकि ।
म्याम्-प्याप् अय मुयत्तुलो
इक् ताप् अयड् स्वाम्न्य ॥

मसेडप्य ग्योक्वाप अ्य
 बड्प्य यो मबड्प्य त्वाइःकि ।
 सेड्प्य ग्योक्वाप् ह्याम् अ्य
 बड्प्य हस तुड्ड बड्प्य त्वाइःकि ॥

ज्योकि नअ हेबेलो योड
 कुअ्य क्वाम् हुन्देन्य मत्त्यु ।
 उदिच्छ्य उसोमिन्य हेबेलो यो
 डलु खन्देन्य मत्त्यु ॥

म्युन्क्याम्

१. युकु रेःन्य ब्राःब्वाप् भड्तेइ जेतते ।

सरन्त्य, सेड्प्य, कपकु, ग्वान्त्य, बड्प्य, स्वाम्त्य

२. त्यालाम् ब्राः ब्वाप् म्याःलाम् कोलो घ्योम्सुए ।

खर्	ग्यो क्वाप्
वडाम्	खन्देन्य
ख्योलेड	सरन्त्य
सेड्प्य	हस् फ्यार्वि
डलु	बड्प्य

३. धम्प्य ब्राः साःग्नअ व्यान्ज्वाम् बि त्युये ।

(बड्प्य, व्यदेर्प्य, मन्देसिन्य, स्याल्, ब्राः, त्वाइःकि)

(क) खर् यो सर्न्य, यो सर्न्य ।

(ख) हेबोलोयो अथा मन्देसिन्य ।

(ग) चालो बिम् कु ग्वान्त्य ।

(घ) ख्योलेड कोलो बड्प्य म्युन्य ।

(ङ) बड्प्य हस् यो मबड्प्य ।

४. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

(क) हेफेम् ग्योक्वाप् क्वाम्न्य मत्त्यु ?

(ख) खर्, स्याल् माड्के सर्न्य मत्त्यु ?

(ग) ताप्पो ग्यो क्वाप् स्यु अ्य स्वाम्न्य मत्त्यु ?

(घ) सेड्प्य ग्यो क्वाप् क्वाप्किलो हेफेम् त्वाइःकि ?

(ङ) उदिच्छ्य उस्योमिन्य माड् म्युन्य मत्त्यु ?

५. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् लक रेःन्लाड् रेक्ते ।

थेसअ : सेड्प्य - उड सेड्प्य तड्ड ग्यो क्वाप्तु ।

(क) ग्योक्वाप्

(ख) मसेड्प्य

(ग) कपकु

(घ) उदिछ्य

(ङ) बड्प्य

(च) व्यदेरप्य

६. उनङ रेःन्य पो रेःन्योम्यो म्युये ।

खर्

स्याल्

कपकु

व्यदेरप्य

७. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् ह्याम् जेत्ते मनअ रेःन्फे
बि रेक्ते ।

खर् यो सर्न्य, स्याल् यो सर्न्य

हेबोलोयो अथा बड्प्य मन्देन्सिन्य ।

सेड्प्य तड्ङ ग्योक्वाप् क्वाम्न्य

वडाम् फ्यार्बि बड्प्य मन्देन्सिन्य ॥

चालो कपकु बिम् कु ग्वान्त्य
चालो व्यदेर्प्य बिम् कु ग्वान्त्य ।
ताप् यो बड्प्य वडाम् यो बड्प्य
ख्योलेड बड्प्य मन्देन्सिन्य ॥

अनम् मिम् च्योच्च्यो

अनम् अ्यान्तोस्क हेडाम् चेःइख्वाम् ख्वान्त्य मुगोव्य ए । रेःन्य,
जेन्य यो मुगोव्य ए । द्युस्प्य मनअ च्योच्च्यो अ्य यो मरि
क्याम् मुन्य मइःप्य गोत्यए ।

अनम् हस् ह्याम कोलो बइ, मेस्, घोद्यु मरि घोले मोत्तनुए ।
थुन्यम् बि ग्योथ्य गोथेर्त्यए । लोन्याम्बि म्यड ग्योथ्य भेसथ
गोत्यए । युन्याम्बि ग्योथ्य वयथ गोत्यए । च्योच्च्यो ह्याम्
सड् रइःबि थुन्याम् ख्वान्त्य मइःप्य गोत्यए । स्याब्दि ल्वाम्बि यो
ख्वान्त्य मइःप्य गोथेर्त्य ।

अनम् मिम् च्योच्च्यो ह्याम् अ्य

यो मरि क्याम् म्युत्नु ए । म्याम् प्याप् फ्ल्योन्य यो मङ्ःप्य
 गोत्यए । बङ्प्य सेङ्प्य ग्योक्वाप ड् मुथ्योव्यनु । उन् ग्योक्वाप्
 ह्याम् घ्यास्त्य ए । छम्रु बि, भाता बि भ्रेस्त्य ए । म्य फेर्स,
 क्वाप्त्य नु ए ।

अन्योल दिस्य ने मरि बङ्प्य छुक्त्य । इक्अ्य चेङ्ःख्वाम् ख्वान्य
 थ्योक्तिकि । रेःन्य, जेन्य, चेःइसिन्य थ्योक्तिकि । ग्यो ह्याम् यो
 ख्योलेङ् सेङ्प्य क्वाम्न्य थ्योकि । बङ्प्य, मभ्रेङ्ःप्य ग्यो क्वाम्न्य
 थ्योकि ।

अछङ् अनम् मिम् हस् ह्याम् अ्य मरि द्युक म्युत्नु । अनम्
 मिम् च्योच्च्यो ह्याम् ज्य ख्याइ म्युक्वि दोत् ख्योस्त्यनुए । रम्
 ल्योक्वि अम्टाइ ख्योस्त्यनुए । क्युर कर्सङ् दोत् होप्यास्त्यनु न
 अ्योस्त्यनु । क्युर कर्सङ् अम्टाइ ख्योस्त्यनु नअ अ्योस्त्यनु ए ।
 अन्योनल दिस्य ख्योलेङ् मारि स्युक् ग्यो । अन्म हेङ्ःस द्युक्
 म्युन्य यो मुमत्त्यु ।

म्युक्क्याम्

१. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

अन्योल दिस्य मारि बङ्प्य छुक्त्य । इक्अ्य चेङ्ःख्वाम्
 ख्वान्य थ्योक्तिकि । रेःन्य, जेन्य, चेःइसिन्य थ्योक्तिकि ।

ग्यो ह्याम् यो ख्योलेड सेड्प्य क्वाम्न्य थ्योकि । बड्प्य,
मभ्रेड्प्य ग्यो क्वाम्न्य थ्योकि ।

२. धम्म्य ब्राः साःग्नअ व्यान्त्वाम् बि त्युये ।

(ग्योथ्य, गोत्यए, अम्टाइ, अ्योस्त्यनुए, फ्ल्योन्य)

(क) थुन्यम् बि गोथेरत्यए ।

(ख) लोन्याम्बि म्यड ग्योथ्य भेसथ ।

(ग) म्याम् प्याप् यो मड्प्य ।

(घ) रम ल्योक्वि ख्योस्त्यनुए ।

(ङ) क्युर कर्सड अम्टाइ ख्योस्त्यनु नअ ।

३. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप ह्याम् मिलेड् म्युसअ रेक्ते ।

(क) अनम् अ्यन्तोस्क हेड चेःइख्वाम् ख्वान्य मुगोव्यए ।
(अ्यन्तोस्क)

(ख) स्याब्दि ख्वान्य मड्प्य गोत्यए ।
(ल्वाम्न्य)

(ग) क्युर कुरसड अम्टाइ नअ अ्योस्त्यनु
ए । (ख्वान्य)

(घ) दिस्य मरि बड्प्य छुक्त्य । (अ्यन्योल)

५. युक् रेःन्या ब्राःव्वाप् सागे मनअ तुयु रेक्ते ।

थुन्याम् बि ग्योथ्य

मोथेरत्य ए ।

गोथेरत्य ए ।

मु गोथेरत्य ए ।

थेसा रेक्तेः थुन्याम् बि ग्योथ्य गोथेरत्य ए ।

(क) म्याम् प्याप् फ्लोन्य यो मइप्य

मोत्य ए ।

गोत्य ए ।

होत्य ए ।

(ख) अनम् हेड्स द्युक् म्युन्ययो

मत्त्यु ।

यत्त्यु ।

मुमत्त्यु ।

(ग) युन्याम बि ग्योथ्य वयथ

मोत्य ए ।

होत्य ए ।

गोत्य ए ।

(घ) स्याब्दि ल्वाम्बि यो ख्वान्य मइप्य

होथेरत्य ।

गोथेरत्य ।

मुगोथेरत्य ।

६. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

- (क) अनम्मिम् च्योच्च्यो ह्याम् माङ्के चेःइख्वाम्
मुख्योस्व्यनुए ?
- (ख) चेःइख्वाम् मख्वाइसा माङ् म्युथेर्त्यनुए ?
- (ग) अनम्मिम् च्योच्च्यो ह्याम् अ्य हेफेम ग्योक्वाप्
क्वाप्थेर्त्यनुए ?
- (घ) सङ् रङ्गःबि, स्याब्दि ल्वाम्बि ख्याबि ख्योस्थेर्त्यनुए ?
- (ङ) रम् ल्योक्वि ख्याबि ख्योस्थेर्त्यनुए ?

७. रेःन्त्योम्यो पो उनङ् रेक्ते ।

.....

८. युक् रेःन्त्य ब्राःब्वाप् ह्याम् जेत्ते मनअ रेःन्फे बि रेक्ते ।

अनम्मिम् च्योच्च्यो ह्याम् अ्य

यो मरि क्याम् मुत्यनुए । म्याम् प्याप् फ्ल्योन्य यो मइः(प्य गोत्यए । बड्प्य सेड्प्य ग्योक्वापड् मुथ्योव्यनु । उन् ग्योक्वाप् ह्याम् घ्याइपा गोत्यए । छर्मु बि, भाता बि भ्रेस्त्यए । म्यड फेर्स क्वाप्त्यनुए ।

अन्योल दिस्या मरि बड्प्य छुक्त्य । इक्अ्य चेइःख्वाम् ख्वान्य थ्योक्तिकि । रेःन्य, जेन्य, चेःइसिन्य थ्योकि । ग्यो ह्याम् यो ख्योलेड् सेड्प्य क्यामन्य थ्योकि । बड्प्य, मभ्रेइःप्य ग्योक्वामन्य थ्योकि ।

न्यगि

ख्याःल् ह्याम् पो कम् गोबिम्
 घ्वाल्प्य मोप् न्यगि अ्याइःकि ।
 न्यगि साक् खाले मत्त्यु । पोः
 ग्येइस उसप् न्यगि म्युकि । पोः
 मगेइस चिः अ्य तड म्युकिम्
 उकु न्यगि म्युकि । न्यगि
 म्युकिलो न्यगि नोकछो अ्य मरि
 भ्रवाइःस न्यगि म्यनु । अनम्
 न्यगि उडेचो म्याडिप्य मोत्य
 ए । मेमिम् अय् न्यगि म्युकिलो
 नोकछो मरि भ्रवान्तु ।

कम् बिम् न्यगि साक्पु मत्त्यु । तुब कम् गोबिम् न्यगि मनअ
 तुब म्याम् लाम् न्यगि मत्यु । चाचा पो कम्बि सुक्पु न्यगि यो
 मत्त्यु । न्यगि पोः केकेम् तड्ड लोः अ्यान्य ग्यो । न्यगि पोः
 सेल्म्य अ्य अ्वाप्सअ सेन्त्य मत्त्यु ।

अनम् न्यगि ब्युक्त्यलो उधोड् हस् हेडाम् मोत्यए । उस्याल

लक भेइ हेडाम् मोत्यए । म्य न्यगि ड याथ रोक्तोकोम् छ्युक्त्य
 ए । अ्यान तस्क यो हसअ्य उन् सेम्बि भेइ थ्योनु खो न्यगि
 अ्यान्तु । न्यगि छ्लेकिलो बोसुपो अ्यारिबि चिः त्योन्य मत्त्यु ।
 न्यगि चिः रादु लङ्खि मनअ बेल्ज्वाम् अ्य फ्रप्स दुमत्तु ।

न्यगि म्युकिलो हुलु कन्न्य मत्त्यु । चिःअ्य हुलु कइःसा पोः पो
 उस्यो हुलु बि नोक्छो अ्य हत्तु । दोकसि ख्वार्न्य न योक्सा
 ज्योन्य मत्त्यु । मोलो कम्होप अ्य म्य न्यगि पो नङ्बि ख्वार्प्य
 दोकसि ज्योन्य मुन्यु ।

न्यगि म्युकिलो पोः पो
 उस्यो इवाप्सु ह्याम्
 बिन्य मत्त्यु । केर, योस्
 ह्याम् योड बिन्य मत्त्यु ।
 म्यन्योल छोरस्यो, खम्
 स्यो, अ्याइःस स्योः
 योन्यना क्योन्य मत्त्यु ।
 थेसअ बिन्य मइःप्य,
 योन्य मइःप्य ख्योलेड नेर्
 ना तड्ड एइप्य स्यो ख्याइ म्युन्य थ्योकि । मेमिअ्य न्यगि पोः
 मरि घ्वाल्प्य खोयो द्वख्वाइ तड्ड ख्याइ म्युन्य थ्योकि ।

१. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

न्यगि म्युकिलो हुलु कन्न्य मत्त्यु । चिःअ्य हुलु कइःकि ।
पोः पो उस्यो हुलु बि नोकछो अ्य हत्तु । दोकसि ख्वारन्य
न योक्सा ज्योन्य मत्यु । मोलो कम् होप अ्य म्य न्यगि
पो नड्बि ख्वारप्य दोकसि ज्योन्य मुन्यु ।

२. त्यालाम् ब्राः ब्वाप् म्याःलाम् कोलो घोम्सुए ।

कम् गोबिम् घ्वाल्प्य मोप्	भ्रवाइःस म्यनु ।
न्यगि नोकछो मरि	न्यगि अ्याइःकि ।
कम् बिम् न्यगि	बिन्य मत्त्यु ।
दोकसि ख्वारन्य न	साक्पु मत्त्यु ।
पोः पो उस्यो ड्वाप्सु ह्याम्	योक्सा ज्योन्य मत्यु ।

३. उनड रेःन्य पो रेःन्योम्यो म्युये ।

पोः अ्यारि लुप्

४. धम्प्य ब्राः साःग्नअ व्यान्ज्वाम् बि त्युये ।

(केकेम्, पोः, मत्त्यु, ज्योन्य, उडेचो)

(क) अनम् न्यगि म्याडिप्य मोत्यए ।

(ख) न्यगि पोः तड्ड लोः अ्यान्नु ।

(ग) चिः अ्य हुलु कइःसा पो उस्यो हुलु बि हत्नु ।

(घ) केर, योस् ह्याम् पोक्स्यो योड बिन्य..... ।

(ङ) दोकसि ख्वार्न्य न योन्यना मत्त्यु ।

५. सन्ब्राः पो अ्वान्ब्राः रेक्ते ।

(क) कम् गोबिम् घ्वाल्प्य धेप् (मोप्) माड लइःकि ?

(ख) न्यगि नोक्छो अ्य माड्के मरि भ्रवाइसा न्यगि म्यनु?

(ग) ख्याल् कम् बि हेक्वा न्यगि मत्त्यु ?

(घ) अनम् न्यगि ब्युक्त्यलो हेफेम् मोत्य ?

(ङ) अ्यान तस्कयो सेम्बि भेइ थ्योकिलो माड अ्यान्नु ?

६. न्यगि बि स्यु स्यु छ्याल ह्याम् ह्वाइ मइःकि । म्याम् प्याप् कोलो सिङ्गनअ रेक्ते ।

७. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप् ह्याम् जेत्ते मनअ रेःन्फे बि रेक्ते ।

अनम् न्यगि व्युक्त्यलो उधोङ् हस् हेडाम् मोत्य ए । उस्याल् लक भेइ हेडाम् मोत्यए । म्य न्यगि ड याथ रोक्तोकोम् छ्युक्त्य ए । अ्यान तस्क यो हसअ्य उन् सेम्बि भेइ थ्योनु खो न्यगि अ्यान्नु । न्यगि घ्लेकिलो बोसुपो अ्यारिबि चिः त्योन्य मत्त्यु । न्यगि चिः रादु लङ्खि मनअ बेल्ज्वाम् अ्य फ्रप्स दुःमत्नु ।

न्यगि म्युकिलो हुलु कन्न्य मत्त्यु । चिःअ्य हुलु कङ्कि । मना पोः पो उस्यो हुलु बि नोक्छो अ्य हत्नु । दोकसि ख्वारन्य न योक्सा ज्योन्य मत्यु । मोलो कम्होप अ्य म्य न्यगि पो नङ्बि ख्वारप्य दोकसि ज्योन्य मुन्यु ।

८. इन्पो कम् बि न्यागि हेडाम् मोप् मामाड मुनु म्याम् प्याप् सिडना रेक्ते ।

सेम्यरि

- च्यानि - ख्यबि हउ युम्पि ?
- युम्पि - अ... ये.... ये तुक थुन्याम् ख्वाइडाम् ।
- च्यानि - लइ... लइ.. माइ ल्वाम्बि इक्खाइमिम् ?
- युम्पि - तिबिच्य सेम्यरि ल्वाम्न्य अ्याइडाम् ।
- च्यानि - ये मनअ उड्यो ख्वान्य मम्सिडाम् ।
- युम्पि - मेखो ख्योचि नि ।
- च्यानि - अ्योउ.. अ्योउ.... मोखो तक् घरि ह्युडए ।
- युम्पि - अ्योउ.. दला मन्सुये ।

- च्यानि - उड बेःला लोमु, थ्वाफ्रु ध्यप्याड भ्यान्दु, मनअ ख्योचि ।
- युम्पि - च्यानि अ्य सेम्यरि तड् वोये, वडाम् यो, क्याम ग्यो ?
- च्यानि - सेम्यरि यो ल्योमि, सड् यो ल्योमि ।
- युम्पि - ए... लउ । बड्प्य, उडयो सड् येदु ।
- च्यानि - वोये द्यचि यो ध्योगिब ख्योचि ?
- युम्पि - हे लो च्यपि ना ओ !
- च्यानि - माड्के मुच्यपि न ?
- युम्पि - द्याचि, डोरोचि ने तुक्क भ्नेस् त्यु तड्ड लम्नु ।
- च्यानि - द्याचि सेम्यरि ग्योग्देबि मुलम् ?
- युम्पि - मुलम् नि ।
- चारि- मनअ ख्याबि लम्नअ ?
- युम्पि - द्यचि, डोरोचि, लम्दे बि सड् ह्याम् ड तिप्तिबि तड् लम्नु ।
- च्यानि - मोखो नि... सेम्यरि कोलो सड् तड्ड येचि ।
- युम्पि - सेम्यरि दु त्यु ह्योइ ख्योडि ति ।
- च्यानि - सड् यो मरि ग्यो नु रइछ ।

युम्पि - द्योक्त्य ओ ? अ्यान् कम् ख्योचि ।

च्यानि - लउ.... लउ अ्यान् ख्योचि ।

म्युञ्ज्याम्

१. युक्त्वे रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

उड बेःला लोमु, थ्वाप् ध्यप्याड भ्यान्दु, मनअ ख्योचि ।

च्यानि अ्य सेम्यरि तड् वोये, वडाम् यो, क्याम ग्यो ?

२. धम्य ब्राः साःग्नअ व्याञ्ज्याम् बि त्युये ।

(ल्वाम्न्य, ध्यप्याड, थ्वाप् भ्यान्दु, डोरोचि, द्यचि)

(क) तिबिच्य सेम्यरिअ्याइडाम् ।

(ख) उड बेःला लोमु, थ्वाप् भ्यान्दु, मनअ ख्योचि ।

(ग) उड ध्यप्याड बेःला लोमु, भ्यान्दु, मनअ ख्योचि ।

(घ) द्याचि, ने तुक्क भेस् त्यु तड्ड लम्नु ।

(ङ) डोरोचि, लम्दे बि सड ह्याम् ड तिप्तिबि तड लम्नु ।

३. युक् ब्राःफ्याइ पो व्यान्ज्वाम् बि इताप् अ्याड रेक्ते ।

निजम् : दाक्सु रमन् । लङ् कर्सअ ख्याबि होउ ?

रमन् :

निजम् : उङ् यो ख्वाइड नि स्याब्दि ल्योक्वि । तुरेड ख्योचि नि ।

रमन् : ।

निजम् : रमन् तिप्तिबि सङ्यो ह्वान्य ग्यो उङ्पो । इन्ययो इह्योद्यु होये ?

रमन् : ।

निजम् : तक्छिन् ह्युड येइ ... । उड लङ्, बेःला पिदु ।

रमन् : ।

४. सन्ब्राः पो अ्वान्ब्राः रेक्ते ।

(क) च्यानि ख्यबि ख्वाइत्वड मु ?

(ख) युम्पि माङ्के थुन्याम् था ख्वान्य ल्योम्युम् ?

(ग) युम्पि अ्य द्याचि, डोरोचि माङ्के मुथ्योकि अ्याइमिम् ?

(घ) द्याचि, डोरोचि लम्देबि माड तिप्तिबि तड लम् ?

(ङ) सेम्यरि लम्दे बि डोरोचि माङ्के मुथ्योकि ?

५. त्य ब्राःफ्याइ चेःइमि अय ख्योलेड सासाक्पु फुक्सा
जेइ म्युत्नुये ।

६. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् ह्याम् जेत्ते मनअ रेःन्फे बि रेक्ते ।

सेम्यरि,	थुन्याम्,	खाइडाम्,	तिबिच्य,	मम्सिडाम्
ध्यप्याड,	बेःला	थ्वाप्	भ्यान्दु,	ख्योचि
ध्योगिब	द्याचि	डोरोचि	भ्नेस्	

८.

ब्रा:साफम्

येलेख्रन् :- २०७६/११/२१

केरम्य राम्जति

दाक्सु

मनअ सेसेर ड म्युकिओ ? ओक् यो ख्योलेड न्युप्य ड मुक ।
लोम्रु थने मरि न्वाम नोत्य । याः फेन्य ख्योलेड नेरूतक । धुम
न्वाम् नोत्यनअ कि पो खाड् धोन्य नेरूत्य । ओक् ग्योथ्य ह्याम्
भेस्थ ग्यो ।

केरम्य राम्जति ममाड म्युतोड इम्युनि ? फल्ले था ने वोः यात्य
ये । लउ भड्प्य छ्युक्त्य । प्योख ख्योलेड भड्लो ज्य क्वाइ
भड्प्य छु । तिथ ने मुनोव्य स्यो ख्यरु अ्य ।

मनअ केरम्य राम्जति अ्य इह्योडत्याम् धजुरा थ्योड्त । अ...ये
..ये ... माड भड्प्य रेड् इपेक्त्यम् ? अ्वार्म्य यो मरि जाख्य
त्योस्त्य । अलस्यो अलस्यो अ्यान् त्यड धजुरा भ्यान्दुनअ
वास् ख्वाइड । उड यो इनडबि खम्बि धुड्ताम् गोत्य । अ्यन्य

इफोड उजमे कोलो ल्याम् बि ध्युमुतु । मेबेलो अम् कोलो
होड्ताम् खम्बि इथ्योत्य ओ ? लहइ.... म्यड खम्बि भ्यान्न
वास, मनअ स्युर क्याम् बि ख्वान्य स्यो ।

योस् बाबु

छमसे

सेल्थाप, लोम् ।

म्युक्क्याम्

१. युकु रेःन्य ब्राःब्वाप् भड्तेइ जेत्ते ।

केरम्य राम्जति ममाड म्युतोड इम्युनि ? फल्ले
था ने वोः यात्य ये । लउ भड्प्य छ्युक्त्य । प्योख् ख्योलेड
भइलो ज्य क्वाइ भड्प्य छु । तिथ ने मुनोव्य स्यो ख्यरु
अ्य ।

२. धम्य ब्राः साःग्नअ व्यान्ज्वाम् बि त्युये ।

(ख्योलेड, ग्योथ्य, फेन्य, इनडबि, खम्बि, भड्प्य)

(क) ओक यो न्युप्य ड मुक ।

(ख) याः ख्योलेड नेरूतक ।

(ग) ओक्ह्याम् भेस्थ ग्यो ।

(घ) प्योख खोलेड भइलो ज्य, क्वाइछु ।

(ङ) उड यो खम्बि धुड्ताम् गोत्य ।

(च) होड्ताम् इथ्योत्य ओ ?

३. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

(क) केरम्य राम्जति अ्य माड् ह्योड्त्य ?

(ख) लोम्रु था वोः यात्य होये मयेड ग्यो ?

(ग) प्योख ख्योलेड भइखो माड भड्प्य छु ?

(घ) योस् बाबु छमसे अ्य माड ह्योड् त्याम् गोत्य ?

(ङ) त्य ब्राःसाफम् स्यु अ्य स्यु ह्योडत्याम् ? रेक्ते ।

४. तुब बेयोड कोलो थाकरो म्युस्योचये लइःसअ फोड् देल्च्यु तुब ब्राःसाफम् रेक्ते ।

५. ब्रा:साफम् पो खव्वाप म्युये ।

६. युक् रेःन्य ब्रा:व्वाप् ह्याम् जेत्ते मनअ रेःन्फे बि रेक्ते ।

मनअ सेसेर ड म्युकिओ ? ओक् यो ख्योलेड न्युप्य ड मुक् । लोमरु थने मरि न्वाम् नोत्य । याः फेन्य ख्योलेड नेरूतक । धुम न्वाम् नोत्यनअ कि पो खाड् धोन्योडेत्य । ओक् ग्योथ्य ह्याम् भेस्थ ग्यो ।

केरम्य राम्जति ममाड म्युतोड इम्युनि ? फल्ले था ने वोः यात्य ये । लउ भड्प्य छ्युक्त्य । प्योख् ख्योलेड भइलो ज्य क्वाइ भड्प्य छु । तिथ ने मुनोव्य स्यो ख्यरु अ्य ।

हयरिपुड्

इक् हयरिपुड् ह्योतोड ग्योप्य
 तुयु छ्वाम्कि, तुयुड रेइःकि ।
 इक् दरम् पो द्याम्दर ग्योप्य
 तुयुड ज्योकि तुयुड रेइःकि ॥

इक् नुः हेबोलोयो थ्वार्सेप्य
 यिउ ज्योकि लोयो रेइःखकि ।
 दरम् पोड व्यलिम्य नुःबि ग्यो
 दम्किलो ध्यप्याड रेइःखकि ॥

इक् ल्याम्ब्र सोड्प्य ग्यो
 रेइःतो जेतो, तुरेड ख्वाइःकि ।
 नुः घ्लाड्मिम् नाड्खेर्व्य बि
 तुयु छ्वाम्कि, तुयु रेइःकि ॥

१. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

इक् दरम् पो द्याम्दर ग्योप्य

तुयुङ् ज्योकि तुयुङ् रेङ्ःकि ।

इक् नुः हेबोलोयो थ्वार्सेप्य

यिउ ज्योकि लोयो रेङ्ःखकि ॥

२. व्याञ्चाम् बि म्यत्युम् सनथम् त्युनअ जेत्ते मना
रेक्ते ।

इक् ह्यरिपुङ् ह्योतोङ् ग्योप्य

.....

.....

तुयुङ् ज्योकि तुयुङ् रेङ्ःकि ।

इक् नुः हेबोलोयो थ्वार्सेप्य

.....

दरम् पोङ् व्यलिम्य नुःबि ग्यो

दम्किलो ध्यप्याङ् रेङ्ःखकि ॥

३. युक्त रङ्गोन्मय उन्नत रङ्गते ।

४. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

(क) ह्यरिपुड अ्यइकिम् माड ?

(ख) हेसअ ख्योलेड थ्वार्सेसअ म्युकि ?

(ग) सोड्प्य ल्याम्बि हेसअ ख्वाइकि ?

(घ) नु घ्लाड्मिम् माडखेर् व्यबि माड म्युकि ?

(ङ) यिउ ज्योकिलो यो माड म्युकि ?

५. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् ह्याम् जेत्ते मनअ रेःन्फे
बि रेक्ते ।

ह्यरिपुड

ह्योतोड

ग्योप्य

छ्वाम्कि

तुयु

रेइःकि

ज्योकि

हेबोलोयो

थ्वार्सेप्य

व्यलिम्य

ध्यप्याड

घ्लाड्मिम्

६. तेफेम्ड अथा बड्प्य तुः सनथम् रेक्ते नअ चेःइमि
सेइमत्ते ।

अर्जुन ख्याल्

अर्जुन ख्याल् सोलुखुम्बु सकम्बु बि उ कम्
ग्यो । ज्युव्यु पो प्लेदेल बि येले ख्रन् २०३३
थो बि व्युक्त्यम् मोत्य । अम् च्योच्च्यो
बिकअड बड्प्य हस् मोत्य । रेःन्य, चेःइसिन्य
मरि बड्प्य मोत्य । उप्याप्पो फुलनड
राम्रिस् लाल् ल्युथेरत्यनु । मनअ उनड

हेम प्रसाद ख्याल् । मनअ उम्याम् पो उफुल नड सिमन्फुल
उनड पुत्रिमाया ख्याल् । अर्जुन पो उफुलनड गौनसे गोत्य ।
अर्जुन कम्बिम् द्युस्थ्यो च्यो मोत्य । अम् देल कम्बि मोत्यलो
खरिखोला चेःइःख्याम् बि चेःइसिक्वि ख्योस्त्य ।

याथ देलकम् बि का घोले चेःइसिक्वि, च्युम्देल ख्योस्त्य । अम्
देलकम् बि मोत्यलो अथा बड्प्य म्योल्मि मोत्य ए । काठमाडौं
ध्वाम्देल बि यो घोले द्युक् म्युत्य । मेसाड रेःन्य जेन्य चेःइत्यासि ।
अम्अय च्योच्च्यो दुड्कड अथा बड्प्य रेःन्योडम्य म्युन्य कोक्प्य
मोत्य । देलकम् बि मोत्यलो कम्, फ्यो, ख्लेप्, बइ ह्यम् पो
रेःन्योम्य अथा बड्प्य मुथेरत्य । याथ च्युम्देल ख्योस्त्यनअ तुड्
बड्प्य मुत्य ।

मेसअ बङ्गप्य रेःन्ल्योङ्म्य म्युतोड स्नातकोत्तर नेर्त्य । मनअ मेबेलोम् च्यास ज्ञानेन्द्र अ्य सुन पो तक्मा बित्य । च्युम्देलबि मोत्यलो रेःन्ल्योम्य मुथेर्त्य । अथा बङ्गप्य सनथम मनअ लेल् यो रेक्थेर्त्य । अम्अ्य सनथम्, लेल् हेबेलोयो इक् ज्वाम् पो रेक्त्य । इक् बफुरि अ्याइःसअ रेक्थेर्त्य । मेसाड काठमाडौं बि उव्यह्याम योड मरि घोले चेःइसि म्युत्यनु ।

ख्याल् ज्वाम् गोबि यो ख्याःल् ब्राः कोक्प्य मोत्य । अम्ह्याम उमेस्प्य तारा नुमिहाड, उच्यो निन्वाम्कोलो तुयु मोत्नु । मोलो काठमाडौं बिड २०७३ केकेम्य २९ बि कम् गोबि भ्याम्य । अम् हेडाम् ख्याल् दला मुल्याइनु । च्युम्देलबिम् ख्योलेड रादु ह्याम् बि रङ्गप्य अर्जुन ड मोत्य । जवजीबि ग्योप्य घ्रोम्य लास्म्य मनअ खाक्चलप पो रेन्ल्योम्य अम्अ्याड म्युत्य ।

१. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

ज्युब्जु, राम्रिसलाल, द्युस्प्यो, सिमन्फुल, ध्वामदेल,
गौनसे, दुडरि, उव्यह्याम्, निन्वाम्, नुमिहाड

२. धम्म्य ब्राः व्यान्ज्याम् बि त्युये ।

(चेःइसिन्य, चेइसिक्वि, रेःन्योम्य, चेइःख्याम्, च्युम्देलबि,
उव्यह्याम्)

(क) अम् च्योच्च्यो बिकअड रेःन्य, मरि
बङ्प्य मोत्य ।

(ख) देल कम्बि मोत्यलो खरिखोला बि
चेःइसिक्वि ख्योस्त्य ।

(ग) याथ देलकम् बि का घोले च्युदेल
ख्योस्त्य ।

(घ) च्युदेलबि मोत्यलोम्युतो, अथा बङ्प्य
सनथम यो रेक्थेरत्य ।

(ङ) काठमाडौं बि यो भङ्तेइ चेःइसि
म्युत्यनु ।

३. युक्त विनियम ब्रा: व्वाप्पो ५/५ रे:न्लाड रेक्ते ।

अर्जुन	दिस्य	वाख्देल ध्वाम्देल केरदेल मप्लुदेल च्युम्देल	ख्वाइ
इन्	अयन्योल	थुन्यम् चे:इख्वाम् कम् खु:लु चेइ:ख्वाम्	इख्वाइ

४. सन्त्रा: पो अ्वान्त्रा: रेक्ते ।

- (क) अर्जुन ख्याल् ख्यवि मनअ हेबेलो व्युक्त्य ?
- (ख) अर्जुन पो उप्पाप् देलवि माड ल्युथेरत्यनु ?
- (ग) अर्जुन च्योच्च्यो बिकड हेफेम् मोत्य ?
- (घ) देलकम् कअ चे:इसिक्वि ख्यावि ख्योस्त्य ?
- (ङ) अर्जुन ख्या:ल् अय ममाड म्युसअ ख्याल् ह्याम् पो नड त्युत्य ?

५. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् पो अर्थ ख्याःल ब्राः बि रेक्ते ।

चेःइख्वाम्

च्युम्देल

केरदेल

भम्देल

६. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् ह्याम् जेतते मनअ रेन्फे बि रेक्ते ।

याथ देलकम् बि का घोले चेःइसिक्वि, च्युम्देल ख्योस्त्य ।
अम् देलकम् बि मोत्यलो अथा बड्प्य म्योल्मि मोत्य
ए । काठमाडौं ध्वाम्देल बि यो घोले द्युक् म्युसअ रेःन्य
जेन्य चेःइत्यासि । अम्अ्य च्योच्च्यो दुङ्कड अथा बड्प्य
रेःन्त्योड्म्य म्युन्य कोक्प्य मोत्य । देलकम् बि मोत्यलो
कम्, फयो, ख्ल्येप्, बइ ह्यम् पो रेःन्त्योम्य अथा बड्प्य
मुर्थ्येत्य । याथ च्युम्देल ख्योस्त्यनअ तुङ् बड्प्य मुत्य ।

७. इन्य यो बड्बड्प्य रेःन्त्योम्य म्युसि इक्योग्यु खो म्युये ।

बइ, मेस, ख्लेप, बिर्म्य, इस्प्यो, कम्

द्वयदिम्

येलेख्रन् :- २०७६/१२/५

चेःइमि दाक्सु,

रामपुर प्रा.वि.

माप्य दुधकोशी गाउँपालिका ।

माङ्के : सुक् न्योलपो न्योल सिन्या फिन्य ।

चेःइमि, अय म्याम् मरि डेइःप्य मु । कम् बि स्यु यो मुमुनु ।
 अय प्याप् स्युरिन्याइ ख्वाइःप्य मु । व्यादिस्प्यो यो मुमु । कम्बि
 म्याम् कु बइप्य यो स्युयो मुमुनु । मेमिअय सुक् न्योल पो छुट्टि
 बिङ्ग । दला नोत्य खो चेःइख्वाम् दलाड पिड ।

र्यानि ख्याल्

४ तप्

युङ्दप्, वाक्

म्युञ्ज्याम्

१. युक्त्वे रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्ते इ जेतते ।

मङ्के, चेःइमि, मुमुनु, स्युरिन्याइ, व्यादिस्थो,
युङ्दप्

२. धम्य ब्राः व्याञ्ज्याम् बि त्युये ।

(क) अय म्याम् मरिमु ।

(न्युप्य / डेइःप्य / रेइःप्य)

(ख) कम् बि मुमुनु ।

(स्युयो / ख्योलेड / घोलेड)

(ग) प्याप् ख्वाःइप्य मु ।

(देलकम् / स्युरिन्याइ)

(घ) म्याम् कु यो स्युयो मुमुनु ।

(बिप्य / न्युप्य / बइप्य)

(ङ) दला खो चेःइख्वाम् दलाड पिड ।

(नोत्य, मुनोव्य, छुत्य)

३. युक् रेःन्प्य ब्राःब्वाप् पो अर्थ ख्याःल् ब्राः बि रेक्ते ।

डेइःप्य

न्युप्य

नोत्य

मुनोब्य

पुत्य

ख्योस्त्य ।

४. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

(क) तुक् रेःन्प्य द्यदिन स्यु अ्य स्यु रेक्त्याम् ? रेक्ते ।

(ख) र्यानि अ्य माड् अ्यास्त्य न द्यदिन रेक्त्याम् ग्यो ?

(ग) र्यानि पो उप्याप् ख्याबि ख्वाःइप्य मु ?

(घ) माड् म्युन्य र्यानि कम्बि मुन्य ल्योम्युम् ?

(ङ) र्यानि अ्य स्यु दला न्यु खो, दलाड् पिड् अ्यइमिम् ?

(च) तुक्काम् द्यदिन माड् के र्यानि अ्य रेक्त्यम् ?

५. तुक रेःन्प्य द्यदिन तुले जेतते मनअ रेःन्फे बि रेक्ते ।
इन पो यो इव्याद्युस्य डेइःप्य मु मनअ म्याम् प्याप्
स्युरिन्याइ ख्वाःइप्य म्युयि अ्याइःस तुःब द्युदिन
रेक्नअ चेःइमि सेइ मत्ते ।

६. युक् रेःन्प्य रेःन्वाप् अर्थ रेक्ते ।

व्यादिस्प्य	म्याम्	प्याप्	डेइःप्य
चेःइख्वाम्	दलाड	र्यानि	पिड

७. युक् रेन्प्य ब्राःव्वाप् पो रेःन्लाइ बि रेक्ते ।

डेइप्य	न्युप्य	नोत्य
मुनोव्य	पुत्य	ख्योस्त्य
होत्य	बिङ्ग	पिदे

मेल्सेम च्यो

मेल्सेम् च्यो मिन् नाड्बि हेबेलो
 यो बड्प्य । कम्बि बेड्म्य
 छुक्सअ मुलो मरि भड्प्य त्वाइ ।
 चेल्याप् मनअ बेड्म्य च्यो हेबे
 बड्प्य त्योचि । स्युर् क्याम्बि
 चेल्याप्पो कम्बि बेड्म्य च्यो
 ह्योनुलो मरि भड् ।

मेल्सेम् च्यो याथ च्योच्च्यो पो
 उम्याम् छु । म्याम् अ्याइःकिलो
 स्यु खोयो हेबे भड् । म्याम् मुप्य
 कम् मरि भड् । चेल्यापपो स्युर्
 क्याम् मत्त्युलो कठुवा बि सुरजे
 इ कर्देस ह्योनुलो मरि भड् ।
 बेड्म्य चेल्य दाक्सु स्वाइल्युकिलो
 हेबे भड् ।

कम् गोबि बाप्म्य ड्याइदे वि ड्याइलो हेबे भड्प्य त्वाइ । म्याम्
पो खरलक यिउ क्वाइ ज्योकिलो मरि च्यन्यु । कम् गोबिम्
बाप्म्य अ्याइकिलो मारि भड् । मेल्सेम् च्यो ख्याबि मु म्यबि ड
मरि भड् ।

ख्योले कोलो ब्राः धम् । अनम् मेल्सेम् चेःइख्वाम् ख्वान्य मुगोव्य ।
मेल्सेम् ह्याम अ्य यो मरि घोले क्याम् म्युन्य मइःप्य गोत्य ।
अ्यान् तोस्क अनम् मिम् हेड्स सड्, स्वाब्दि ल्वाम्न्य मुग्यो ।
हेसअ खोयो मेल्सेम् च्यो ख्याबि खोयो धेरखप्य मत्नु । मेल्सेम्
च्यो कम्बिम् बाप्म्य, कम्बिम् म्याम्, कम्बिम् देल्म्य । हेसखोयो
मरि धेरखप्य ।

म्युक्क्याम्

१. युक्कु रेःन्य ब्राःब्वाप् भड्तेइ जेत्ते ।

मेल्सेम् च्यो याथ च्योच्च्यो पो उम्याम् छु । म्याम् अ्याइःि
कलो स्यु खोयो हेबे भड् । म्याम् मुप्य कम् मरि भड् ।
चेल्प्यापपो स्युर क्याम् मत्त्युलो कठुवा वि सुरजेड कर्देस
ह्योनुलो मरि भड् । बेड्म्य चेल्प्य दाक्सु स्वाइल्युकिलो
हेबे भड् ।

२. युक्त सेन्दे मनअ इन्यो मेसाड रेक्ते ।

	बड्प्य मुनु	म्याम् छुक्स मुनु	धेरखप्य मुनु
येन्	बड्प्य मुड	म्याम् छुक्स मुड	
इक्	बड्प्य मुकि		
इन्	बड्प्य इमु		
अम्	बड्प्य मु		धेरखप्य मु
अम्ह्याम्	बड्प्य मुनु		
त्य	बड्प्य ग्यो		

३. सन्त्रा: पो अ्वान्त्रा: रेक्ते ।

- (क) मेल्सेम् च्यो चेल्याप अ्य माड् लइकि ?
- (ख) सुर्जेड अ्याइ:किम् माड ? त्य हेबेलो ह्योत्नु ?
- (ग) कम् गोबि म्याम् माड लइकि ?
- (घ) म्याम् अ्य ममाड् क्याम् म्य रेक्ते ।

४. ख्याल् पो कम् बि ममाड लइखुड् ह्याम् मत्त्यु म्याम् प्याप् सड्सअ रेक्ते मनअ चे:इमि सेइ मत्ते ।

५. युक् रेःन्य जेत्ते मनअ रेःन्फे बि रेक्त ।

मेल्सेम् च्यो याथ च्योच्च्यो पो उम्याम् छु । म्याम् अ्याइः
किलो स्यु खोयो हेबे भङ् । म्याम् मुप्य कम् मरि भङ् ।
चेल्प्यापपो स्युर क्याम् मत्त्युलो कठुवा बि सुरजेड कर्देस
ह्योनुलो मरि भङ् । बेङ्म्य चेल्प्य दाक्सु स्वाइल्युकिलो
हेबे भङ् ।

कम् गोबि बाप्म्य ड्याइदे बि ड्याइलो हेबे भङ् । म्याम्
पो खरलक यिउ क्वाइ ज्योकिलो मरि च्यन्यु । कम् गोबिम्
बाप्म्य अ्याःइकिलो मरि भङ् । मेल्सेम् च्यो ख्याबि मु
म्यबि ड मरि भङ् ।

सेङ्प्य हस्

केरम्ये : इखर पो सेन्दि कोन्य मइःप्य रइःछ ।

योस्म्ये: मेखि मकअ केरम्य ।

केरम्ये : खर, स्याल् बिम् सेन्दि ने दलाड क्योन्देन्य मत्त्यु ।

योस्म्ये : कोन्यड अ्याइडाम् मुयत्तु नअ ।

केरम्ये : दला मुकोक्कि खो म्यलड मसेङ्प्य क्वाम्बि वोडनि ।

योस्म्ये : मेखि हि ? केरम्ये, डिये चे ।

केरम्ये : ब्यात्ते योस्म्ये ।

योस्म्ये : सेन्दि तड्ड मोओ नि ग्योक्वाप् यो सेड्प्य ड क्वाम्न्य
मत्त्यु मोउवो ?

केरम्ये : योस्म्ये अ्य मरि भड्प्य ब्राः इम्युत्य ।

योस्म्ये : ग्योक्वाप् सेड्प्य क्वाप्कि खो हस् यो सेड्प्य छुक्कि ।

केरम्ये : ग्योक्वाप् मसेड्प्य क्वाप्कि खो, ड्डःकि ।

योस्म्ये : मेखि अ्यान्नु । मोलो हेसा ?

केरम्ये : ग्योक्वाप् बिम् मसेड्प्य भुड्अ्य भेरुदुना क्वाम् गोबि
वोड् ।

योस्म्ये: मनअ ग्योक्वाप् हेसअ सेड्प्य छु ?

केरम्ये : ग्योह्याम् हेबेलो यो स्वाम्देन्य मत्त्यु ।

योस्म्ये : मनअ वोडाम् ?

केरम्ये : स्वाम्न्य नअ धोड मन्न्यना फल्याम्न्य नअ त्योन्य मत्त्यु ।

योस्म्ये : सेड्प्य ग्यो फर्कि बि त्यो कि खोयो, मसेड्प्य छु ?

केरम्ये : मेखि मक, जिमुअ्य, फर्कि अ्य थेत्त्यु खोयो, ग्यो
मसेड्प्यड छु ।

योस्म्ये : अ्योउ.. अ्योउ ... केरम्ये घोले ब्रा: इल्युस्तस्यो ।
अ्यन ब्राड्सियि येइ..... ।

केरम्ये : अ्योउ.. अ्योउ... लन्त्य ने लन्त्यानि मोलो मच्याम्योन्य
स्यो, अ्योउ.. अ्योउ योस्म्ये ।

म्युक्व्याम्

१. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

केरम्य, अ्याइडाम्, ग्योक्वाप्, ब्राः, भुङ्अ्य, स्वाम्देन्य,
फर्कि, त्वाःइकि

२. युक् रेःन्य जेत्ते मनअ स्यु अ्य अ्यस्त्याम् रेक्ते ।

थेसा रेःन्य :मनअ वडाम् ?

योस्मे

इखर पो सेन्दि कोन्य मइःप्य रइःछ ।

ग्योक्वाप् सेड्प्य क्वाप्कि खो हस् यो सेड्प्य छुक्कि ।

सेड्प्य ग्यो फर्कि बि त्योकि खोयो मसेड्प्य छु हि ?

जिमुअ्य, फर्किअ्य थेत्त्यु खोयो, ग्यो मसेड्प्यड छु ।

३. धम्य ब्राः व्यान्ज्याम् बि त्युये ।

(कोन्य, सेड्प्य, फर्किबि, थेत्त्यु, क्वाप्कि)

- (क) इखर पो सेन्दि मइःप्य रइःछ ।
- (ख) ग्योक्वाप् क्वाप्पि खो हस्यो सेइप्य छुक्कि ।
- (ग) सेइप्य ग्यो त्योकि खोयो, मसेइप्य छु हि ?
- (घ) जिमुअ्य, फर्कि अ्य खोयो, ग्यो मसेइप्यड छु ।
- (ङ) ग्योक्वाप् सेइप्य खो हस् यो सेइप्य छुक्कि ।

४. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

- (क) स्युपो सेन्दि कोन्य मइःप्य रइःछ ?
- (ख) फर्कि अ्य थेइःप्य ग्योक्वाप्कि खो हेफेम् त्वाःइकि ?
- (ग) मसेइप्य ग्यो क्वाप्कि खो माड छुक्कि ?
- (घ) डलु सेइप्य म्युन्य माड् म्युन्य मत्त्यु ?
- (ङ) धोसम् यो हर्न्य मत्त्यु होये मुमत्त्यु ?

५. कम् सेइप्य म्युन्य ममाड् म्युन्य मत्त्यु रेक्ते । इन्य इकम् सेइप्य म्युन्य ममाड इम्य रेक्ते ।

६. अथा बइप्य मनअ सेइप्य कम् पो रेःन्त्योम्य बनेइ म्युये ।

आयोसा लेल्

त्य लेल् ख्याल् ह्याम् अय स्युर् क्याम्बि म्युकि । मनअ सरउ म्युकिलो दुबि स्वार्प्य अय तुरे म्युकि । त्य लेल् लोम्रु बिम् सिमन्फुल कोलो फल्लेत्युम् उजमेसुपो उस् स्युर् क्याम्बि रिमन्, जुनम्, सुजम् मनअ जिरिसे, गोरिसे, मनसलाल् ह्याम् अय म्युत्नुम् । राष्ट्रबि स्युरन्याइ म्युत्नुलोम् आयोस लेल् ।

ल्यास्प्य : (इक् ख्योले अयड द्वाप्किम् च्यारि कु)२

रिमन्, जुनम्, सुजमफुल् ख्योलेबि ओक् पो दाक्सु.....

आयो हइः आये लइः लइः

मेलसेम् : (स्युर् क्याम्बि ह्योप्य ख्योलेड व्यास् ल्युकि स्यो...)२

स्युर् पुङ्म्य ज्योतो इक्य् आयोसा लेल् म्युकि स्यो

.....

आयो हइः आये लइः लइः

ल्यास्य : (जुनमफुल् रिमन इक् ख्योलेड स्युर् क्याम् बि दम्तिकि...)२

स्युर् क्याम् बि भाङ्ग्रा क्वाप्देस आयोसा म्युकिलो हेबे बङ्गितिकि ...

आयो हङ्गः आये लङ्गः लङ्गः

मेल्सेम् : (इक् अय म्युकिम् तम्र दुस्प्यो ह्याम् सङ्गिकि स्यो ...)२

थेसाङ्ग स्युर् क्याम्, थोचि नुरि बि दम्कि स्यो

आयो हङ्गः आये लङ्ग लङ्ग.....

ल्यास्य: (देल्कि ने मोओ खल स्यो.....)२

ख्योलेड दम्तिकि अलस्यो

आयो हङ्गः आये लङ्गः लङ्गः.....

१. युक् रेःन्य लेल् तुले ख्योले मसिसअ मोन्ये ।

इक्अ्य म्युकिम् तम्र दुस्प्यो ह्याम् सङ्कि
स्यो ...

थेसाड स्युर क्याम्, थोचि नुरि बि दम्कि स्यो

आयो हइः आये लइः लइः

देलकि ने मोओ खल स्यो

ख्योलेड दम्तिकि अलस्यो

आयो हइः आये लइः लइः

२. युक् रेःन्य जेत्ते मनअ रेःन्फे रेक्ते ।

मेल्सेम् : (इक् अ्य म्युकिम् तम्र दुस्प्यो ह्याम् सङ्कि
स्यो ...)२

थेसाड स्युर क्याम्, थोचि नुरि बि दम्कि स्यो

आयो हइः आये लइः लइः

ल्यास्प्यः (देलकि ने मोओ खल स्यो....)२

ख्योलेड दम्तिकि अलस्यो

आयो हइः आये लइः लइः

३. येन् कम् बि म्याम् प्याप्, चु मनअ पिप् अय तेफेम्
आयोसा लेल् म्यनु होये मुम्यनु वो ? म्यनु खो हेसअ
लेल् म्युन दरम् ह्याम् डिम्युत्नुये ।

४. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

(क) ख्योलेड माड् क्याम् बि द्युम्यनु ? रेक्ते ।

(ख) स्युर् क्याम् बि स्यु स्यु भ्रवाइ ल्युकि ?

(ग) आयोस लेल् म्युप्य ह्याम् अय त्य लेल ख्यबि
म्युतोड मुनुम् ?

(घ) माड क्वाप्कि लो बड्खकि ?

(ङ) आयोस लेल् म्युन्य कोक्य देल बि स्यु स्यु मुनु ?
तुले म्याम् प्याप्कोलो सड्सअय रेक्ते ।

४. धम्य ब्राः व्यान्ज्याम् बि त्युये ।

(ओक्पो, आये, ह्योप्य, पुडम्य, द्वाप्किम्)

(क) इक् ख्योले अयड च्यारि कु ।

(ख) ख्योलेबि दाक्सु स्यो ।

(ग) आयो हडः लडः लडः ।

- (घ) स्युर् क्याम्बि ख्योलेड व्यास् ल्युकि स्यो ।
- (ङ) स्युर् ज्योतो इक्अ्य आयोसा लेल् म्युकि स्यो ।

४. युक् रेःन्य्य ब्राःब्वाप् पो रेःन्लाड म्युये ।

स्युर् क्याम् : उड स्युर क्याम् बि ख्वाइड

- (क) आयोस
- (ख) दाक्सु
- (ग) जुनम्
- (घ) बङ्तिकि
- (ङ) क्वाप्देस

चन्द्र ख्याल्

चन्द्र बहादुर ख्याल् ख्योले अ्य चन्द्रु अ्यइःसअः छेइकि । अम् सोलुखुम्बु सकम्बु वि.सं २०१६ थो बि व्युक्त्य । उचु किपा तोन्जे यो पखतम्सड मोत्य । उप्याप् पो उनड जहानसिं उम्याम् पो उनड रन्जिमाया । चन्द्रु कम् बिम् माइला च्यो मोत्य । उ व्या, व्यह्याम् ६ भाइ, मनअ साक्वा बेडम्य सु म्युइ । चन्द्रु पो उप्याप् अ्य भेरा सेन्थेरत्य ए । अम् पो भेरा मारि स्वार्य प्य मोत्नुए । चन्द्रु पो उप्याप् पो दरम् ह्याम् रेःन्य, जेन्य कोक्प्य मोत्नुए । मेसनअ चन्द्रु ख्याल् पो उन्प्याप् अ्य ख्योलेड उच्यो ह्याम चेःइख्वाम् फिइत्य नु ।

चन्द्रु ख्याःल् अ्य तुः तप्का तक्चोत्य सुक् तप् बि चेःइख्वाम् ख्योस्त्य ए । मनअ भ्याल् तप् मक्खाइःस भ्योम् तप् बि ख्योस्त्य ए । म्यबेना सल्लेरि मना ओखलढुङ्ग म्युसअ एस.एल.सि. नेर्त्यए । काठमाडौं लक आइ.कम्. मनअ बि.कम्. नेर्त्यए ।

मेबेलो घोले रेःन्य, जेन्य कोक्प्य मुमोन्व्यए । म्यबेनअ इक् ख्याल् पो दु मन्य्य रेःन्य मत्यु मम्यासि । सोलुखुम्बु सकम्बु

बिम् ख्याल् पखतम्स ह्याम् तुयु म्युत्यु । म्योल् चेःम्यत्नु ।
लोम्रु, वाकु, ज्यव्यु, फल्ले, राफ्छा, बस, पावै, ख्यास्त्याप बिम्
पखतम्स ह्याम् कोलो म्योल चेः म्युत्नु । अम्अ्य घोले हस् यो
छेन्थेरत्यनु । सङ् लोत्नु, लङ् लोत्नु लो तेफेम् तम्र रेःन्य म्युन्यु
यो ल्युत्य नुए । मोलो चन्द्रु अ्य तम्र रेःन्य दु मत्त्य । ख्याल् ह
याम् पो घोले तम्र उखर् अ्य रेःन्फे बि रेक्त्यम् गोत्य । याथ
ख्योलेङ ल्यान्न ल्योम्य मोलो मुच्याव्य । मोलो ख्याल् रादु छेस्कु
तम्, दुःमन्या १-२ ल्यात्त्य । चन्द्रु ख्याल् ड ल्याल् ख्याल् तम्र
रेःन्य दुःमङ्प्य हस् मोत्य । मोलो दलाङ भ्याम्यम् । अम्अ्य
दुःमत्याम् क्याम् वोडाम् अ्य क्याप्तो ख्वाःतोङ् मुनु । म्य क्याम्
बि ख्याल् तम्र बुद्धिकिरण खालिङ, वास् दर्पण बिना खालिङ,
लोम्रु वास् प्रश्नवीर ख्याल्, खालिङ आसकुमार ख्याल्, मुक्चम्
भाग १,२,३, ख्याल् म्युरिमि ह्याम् ग्योनु । सुनम्यसङ् मनअ
सेम्यरि ख्याल् संस्था पोयो ग्योनु । ख्योलेङ चन्द्रु ख्याल् अ्य
म्युत्यम् क्याम् बि क्याप्तोङ् मुनु । मेमिअ्य अम् हेडाम् बङ्प्य हस्
च्याम्योन्य मुन्यु । अलस्यो म्मिसन्य मत्त्यु ।

ल्याल् दुःमन्या १ ल्यात्यलो ख्योलेङ ख्याप्चि उताब्अ्य च्योर्
त्य । याथ दुःमन्या २ ल्यात्यलो वडाम् ख्याल् ह्याम् अ्य यो
फ्ल्योत्नु । मेसअ ल्यात्याम् अ्यानतोस्क सेङ्किलो चन्द्रु अ्य
घ्वाल्प्य क्याम् म्युत्युत्य ।

१. युक्त्वे रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्ते जेत्ते ।

बेङ्म्य, चेःइख्वाम्, मख्वाइसा, नेर्त्य, ज्युबु, फल्ले, तम्, दुःमन्य, चन्द्रु, ख्याञ्चि

२. धम्य ब्राः व्याञ्ज्याम् बि त्युये ।

(कोक्प्य, भेरा, दुःमन्या, ओखलढुङ्ग, सल्लेरि)

१. चन्द्रु पो उ प्याप् अय.....सेन्थेर्त्यए ।
२. मेबेलो घोले रेःन्य, जेःन्यमुमोन् व्यए ।
३. म्यबेनअ चन्द्रु अय ल्यात्त्य ।
४. म्यबेना सल्लेरि मनअ म्युसअ एस.एल.सि. नेर्त्यये ।

३. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

- (क) चन्द्रु ख्याल् हेबेलो व्युक्त्य ?
- (ख) चन्द्रु पो उप्याप् पो भेरा हेबे मोत्नु ?
- (ग) चन्द्रु अय हेबे चेःइत्यासि ?

- (घ) ख्याबिम् ख्याबिम् पखतम्स कोलो म्योल चेः म्युत्नु ?
 (ङ) चन्द्रु अय माड रेक्त्य ? म्यअय इक् ख्याल् ह्याम
 पो माड क्याम् म्य ?

४. चन्द्रु ख्याःल् अय दु मत्त्यम् क्याम् बि स्युस्यु अय
 ममाड क्याप्त्यनु रेक्ते ।

५. इन् पो इदेल् बि स्यु स्यु पखतम्स ह्याम् मुनु ?
 उनङ् रेक्ते । मनअ पखतम्स अय ममाड म्यनु म्ययो
 रेक्ते ।

६. त्यालाम् कोलो म्यालम् धम्प्य ब्राः ब्वाप् घ्योम्सु ये ।

(क) चन्द्रु ख्याल्पो उचु	सकम्बु बि व्युक्त्य ।
(ख) सोलुखुम्बु	बुद्धिकिरण खालिड
(ग) ख्याल् तम्	किपा तोन्जे
(घ) मुक्चम	वास् दपर्ण
(ङ) म्योल	चेःम्युत्नु
(च) बिना खालिड	भाग १,२,३

देलपो नड

राफ्छा: राफ्छा अनम् हस्पो उनड गोत्यए । माप्यपो द्युस्य्य उच्यो पो उनड् राफ्छा गोत्य । म्यड अ्यतोस्क देलपो उड् छ्युक्त्य ।

लोम्रु : लोम्रु यो हस् पोड नड् गोत्यए । अनम् माप्यपो छ्यारि च्यो लोम्रु मोत्यए । म्य लोम्रु ह्याम् मुक्दे ख्वाम् लोम्रु लइःकि ।

- वाक्कु : अनम् वाक्कु बि तुदे कपक्कु गोत्यए । म्य कपक्कु बिम् कुअय सरसिकिलो वाः अय कइःप्य गोत्यए । याथ म्य बयपो उनड वाक्कु छ्युक्त्यम्ए ।
- फल्ले : फल्ले यो अनम् हस् पो उनड् गोत्यए । म्यड याथ देलपो नड् छ्युक्त्याम्ए ।
- खर कोक्के : ज्युव्यु त्यु प्लेदेल फ्यारबि साक्पु लुड् अयान्तोस्क यो ग्यो । अनम् किप्य, खेप्य हस्पो उन् खर् त्य साक्पु लुड्अय ख्याइःसा दण्ड बिथेरत्यनुए । मैसनअ खरकोक्के नड् छुक्त्याम्ए ।
- ज्युव्यु : ज्युव्यु यो हस पो उनड् गोत्यए । म्यड याथ देलपो नड् छ्युक्त्याम्ए ।
- दाम्कु : अनम् कुः ध्वाम्सिप्य कपक्कु गोत्यए । म्य कपक्कु ध्वाम्कु ल्युत्यनुए । म्यड ध्वाम्कु ड याथ दाम्कु छुक्त्यए ।
- यडच्चाइ : अनम् यग ह्याम् प्रोक्के, छ्वाम्दे, च्चाइदे ख्याम् गोत्यए । म्यड याथ यगच्चाइदे लक यडच्चाइ छ्युक्त्याम्ए ।
- बोदुः अनम् मरि व्यो याः म्युथेरत्यनुए । मेसनअ व्योदु अयस्त्यनु ये । म्यलकड याथ बोदु छ्युक्त्य ए ।

१. युक्त्वे रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्ते इ जेत्ते ।

राप्छा, लोम्रु, वाक्, बोद्, फल्ले, ज्युव्यु, खरकोक्ते, दाम्क्

२. धम्य ब्राः व्याञ्ज्याम् बि त्युये ।

(उच्यो, सरसिकिलो, लोम्रु, मरि, यङ्च्वाइ, मुक्ते)

(क) माप्यपो द्युस्प्य पो उनङ् राप्छा गोत्ये ।

(ख) म्य लोम्रु ह्याम् मुक्ते ख्वाम् लङ्कि ।

(ग) कपक्त्वे बिम् कुःअ्य वाः अ्य कङ्प्य गोत्ये ।

(घ) अनम् व्यो याः म्युर्थेत्यनुए ।

(ङ) यगच्वाइदे लक् छ्युक्त्याम् ।

३. उनङ् रेःन्य पो रेःन्योम्यो म्युये ।

कम् व्यदेर्प्य

कपक्त्वे बेःला

३. युक् रेःन्य्य सेन्दे मनअ व्यान्ज्याम्बि मेसड रेक्ते ।

तुः जेन् – अम् ज्युव्यु ख्योस्त्य ।

साक् जेन् – अम्सु ज्युव्यु ख्योस्ति ।

घोले जेन् – अम्ह्याम् ज्युव्यु ख्योस्त्यनु ।

उड	अम्सु	अम्ह्याम्	फल्ले बि दम्न्य
उड	अम्सु	अम्ह्याम्	वाकु ख्वाइ
उड	अम्सु	अम्ह्याम्	लोम्रु बि छ्वाम्न्य
उड	अम्सु	अम्ह्याम्	राफ्छा बि रिसिब्य म्यु
उड	अम्सु	अम्ह्याम्	स्युरि न्याइ ख्वान्य

४. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

१. राफ्छा हेसअ देल्पो उनड छ्युक्त्य ? रेक्ते ।

२. राफ्छा अ्यइकिम् स्यु मोत्यए ?

३. माप्यपो छ्यारि उच्योपो नड माड गोत्यए ?

४. वाकु हेसअ देलपो उड् छ्युक्त्यए ?

५. दाम्कु पो अनम्मिम् उनड माड ? रेक्ते

६. यडच्चाइ बि अनम् माङ् म्युथेरत्यनुए ?
७. बोदुबि माङ् याःम्युथेरत्यए ?
५. इन् पो इकम् उहेम् ख्वाम्बि मत्त्यु उनङ् रक्ते ।
हेसअ्य इदेल पो उनङ् त्युत्नु रइःछ द्युस्पो सिङ्ना
रेक्ते ।

घेन

घेन चैन्य रेसमे पो उनु
 घेनपो उघड्बिड खेन्देन्सि ।
 पेपेरूच अय म्यड घेन्य चेर्यु
 घेन उलम्बि उनु खेन्देन्सि ॥

चालो अयान् युन्याम् छ्युक्त्य
 अयान् ड्वाफरु अय ग्वाप्त्यनु ।
 घेन मुच्यन्यु होला मम्यसि
 उनु अ्वात्त्य घेनाड चेर्यु ॥

वयथाम् घेन उपुड् कोलोम्
 भेस्थाम् घेन उलम् कोलोम् ।
 स्यजिले, राक्चिकि, दायेम् घेन
 म्य अयःइसयो नुड च्यन्युप्य ॥

नुः च्यन्युमिम् न घेन च्यन्युमिम्
रेसमे अ्य हेबेलो यो घेन ल्योम्यु ।
दुःलकअ कम्थ अ्वाइलो योड
फोचेलकअ घेन ड चेःन्य ल्योम्यु ॥

म्युञ्चयाम्

१. युक्त्वे रेःन्य ब्राःव्वाप् भङ्ते जेतते ।

वयथाम् घेन उपुङ् कोलोम्
भेस्थाम् घेन उलम् कोलोम् ।
स्यजिले, राक्चिकि, दायेम् घेन
म्य अ्यःइसयो नुड च्यन्युप्य ॥

२. धम्म्य ब्राः व्याञ्चयाम् बि त्युये ।

(घेन्य, उघङ्बिड, चेन्य, उलम्बि, इ्वाफ्रु, युन्याम्)

(क) घेनरेसमे पो उनु ।

(ख) घेनपो खेन्देन्सि ।

(ग) पेपेर्च अ्य चेग्यु ।

- (घ) घेन उनु खेन्देन्सि ।
 (ङ) चालो अ्यान् छ्युक्त्य ।
 (च) अ्यान् अ्य ग्वाप्त्यनु ।

३. उनङ रेःन्य पो रेःन्त्योम्य म्युये ।

घेन	पेपेर्च
फोचेल्	हस्

४. भङ्तेइ जेतते मना साक्पु रेःन्लाङ उलुम्बिम् ब्राःव्याप् रेक्ते ।

थेसाः घेन खिबुना यिउ जङ

- (क) घेन खिबु मनअ यिउ जङ ।
 (ख) घेन मुहोदुब माङ्के अ्याङ्किलो पेपेर्चो भ्याम्य ।
 (ग) घेन उपुङ् कोलोम् मेसङ मरि च्यन्यु ।
 (घ) घेन फोचेलकअ चेःन्य होये लङकअ ।
 (ङ) अन्योल घेन क्योन्य खि स्यो क्योन्य ।
 (च) घेन्य च्यानोता मोलो रम् खात्य ।

५. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

१. घेन स्युअ्य चेग्यु ? रेक्ते ।

२. रेसमे पो उनु माड् बि खेन्देन्सि ?

३. वयथाम् घेन हेफेम मत्त्यु ?

४. भेसथाम् घेन हेफेम् मत्त्यु ?

५. घेन पो उनड् ह्याम् ममाड् ग्योनु रेक्ते ?

६. इन्पो इकम्बि घेन इक्योनि होये म्यक्योनि वो रेक्ते ।
घेन स्युअ्य चेग्यु रेक्ते ।

खलेप् मनअ न्योर

अनम् जुनमे पो कम् बि मरि छयोप्य खलेप् मोत्य । सोलरि,
 केक्प्यो, कोर्तप् ह्याम् अय जुनमे पो फ्यो, क्योन्य मुथ्योब्यनुए ।
 तुःन्योल सोलरि, केक्प्यो मनअ कोर्तप अय म्योल म्युत्नुए ।
 ल्यो इक अय थुन्याम् बिमम् न्योर् लःइकि । मनअ न्योर अय त्य

ख्लेप् क्य, मनअ इकअय फ्यो क्योन्य
थ्योकि लइःलोत्नुए ।

मोलो न्योर लइःप्य स्यु ? मरि त्वाल
लोत्नुए । इन्य ल्युदे, इन्य ल्युदे
लइःलोत्नुए ।

सोलरिः कोरतप् इन्य ल्युदे । इन् तिबि
न्योर हेड इत्वाइ ।

कोरतप्ः केक्यो इन्य ल्युदे । इन्
याक्कि इमु । इन् मायो म्यम्यु ।

केक्यो : सोलरि इन्य ल्युदे । इन्
घ्वाल्प्य इमु । न्योर अय छ्वार इप्याइ
खो घरन्य इच्याब्यु ल्युत्यए ।

अम् ह्याम् स्युयो मुघाड्ब्यनु । इन्,
इन् अयसअ त्वाल लोत्नु । मेबेनअ सोलरि अय अयास्त्य केक्यो
इन्य ने सड् केमन्य इच्याब्यु । न्योर अय सड् केमन्य मुच्याब्यु ।
इन् सड्त्यु व्योडे मनअ ल्युदे । केक्यो अय तक्घरि मम्यमना
लउ अयास्त्यए ।

मनअ सोलरि, केक्यो, कोरतप् न्योर म्युक्दे थुन्यामथ ख्योस्त्यनुए ।
न्योर फ्यारबि होप्यास्त्यनु नअ कोरतप् कोलो सोलरि फ्लुड्

भयुक्ति । केक्यो अय सङ् च्योक्यो केप्त्य । मनअ न्योर्
सिङ्त्यए ।

केक्योः इन् सोः अय मङ्ःप्य इमुओ ?

न्योर् : मरि सोःल्यु, ति याये, उड क्योन्य ।

केक्यो : उङ् ने याङ्कि मुडा, इमुपु मुभन्द्यु ।

न्योर् : न्यु न्यु, याये, तिबिङ् खोयो सोः घ्रम् ।

केक्यो : यकम् उधम् म्याला तुब कम् ग्यो । म्याबि घ्वाल्प्य
ख्लेप् मु । म्या ख्योचे ।

न्योर् : अलस्यो, उङ् म्या ड ख्वाइड ।

न्योर् ख्योस्त्यन ख्लेप् छ्वार प्यान्त्य । ख्लेप् हङ्गम् गोबि
व्योङ्ख्योस्त्यए । न्योर् अय क्योन मुथ्योव्य । मेबेनअ म्यङ्
केक्यो क्योक्वि घरसअ ख्योस्त्य । न्योर् होप्यास्त्यलो केक्यो
यो भ्कुख्योस्त्यए । मनअ न्योर केक्यो ल्वास्तो ल्वास्तो ख्योस्त्य
लो तुब घ्वाल्प्य कपकु फ्यारबि होप्यास्त्यए । न्योर् अय कपकु
बि उताप्पोड उल्योडम्य थ्योत्यए । युकुम् अय केक्यो क्युत्य
मस्त्यसि नअ उचिल फिस्त्यए । मनअ छ्वार प्यान्त्यम् कुबि
ल्यु वोङ्त्य त मिस्त्यए ।

१. युक् रेःन्य ब्राःब्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

न्योर् ख्योस्त्यन ख्लेप् छ्वार प्यान्त्य । ख्लेप् हङ्गम् गोबि
व्योङ्ख्योस्त्यए । न्योर् अय क्योन मुथ्योव्य । मेबेनअ म्यङ्
केक्यो क्योक्वि घर्सअ ख्योस्त्य । न्योर् होप्यास्त्यलो केक्यो
यो भुक्ख्योस्त्य । मनअ न्योर केक्यो ल्वाम्तो ल्वाम्तो
ख्योस्त्य लो तुब घ्वाल्प्य कपकु फ्यार्बि होप्यास्त्यए ।

२. धम्य ब्राः व्यान्ज्याम् बि त्युये ।

(स्युयो, चोको, हङ्गम्, केक्यो, उल्योडम्य, त्योप्य)

(क) अम् ह्याम् मुघाङ्ब्यनु ।

(ख) केक्यो अय सङ् केप्त्य ।

(ग) ख्लेप् गोबि योङ्ख्योस्त्यए ।

(घ) न्योर होप्यास्त्यलो ख्यबि भुक्त्यए ।

(ङ) न्योर अय उताप्पोड कुबि थ्योत्यए ।

३. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

- (क) बिजमे पो ख्लेप् हेफेम् मोत्य ?
- (ख) सोलरि, केक्प्यो मनअ कोर्तप् अ्य माड् क्योन्य मुथ्योब्यनु ए ?
- (ग) स्युअ्य सड् चोको केप्त्य ?
- (घ) न्योर अ्य माड् छ्वार प्यान्त्य ?
- (ङ) ख्लेप् ख्याबि योड्ख्योस्त्य ए ?

४. युक् बिन्य ब्राःब्वाप् रेःन्लाडबि रेक्ते ।

- (क) छ्वार प्यान्त्य
- (ख) फ्लुड्भुन्य
- (ग) हड्गम्
- (घ) न्योर्
- (ङ) सोलरि
- (च) केक्प्यो

५. युक् रेःन्य ब्राःव्वाप ह्याम् जेत्ते मनअ रेःन्फेबि रेक्ते ।

अम् ह्याम् स्युयो मुघाड्ब्यनु । इन्, इन् अ्यसअ त्वाल् लोत्तु । मेबेनअ सोलरि अ्य अ्यास्त्य । केक्प्यो इन्य सड् केन्त्य इच्याब्यु । न्योर अ्य सड् केन्त्य मुच्याब्यु । इन् सड्त्यु व्योडे मनअ ल्युदे । केक्प्यो अ्य तक्घरि मन्त्य मनअ लउ अ्यास्त्य ।

मनअ सोलरि, केक्प्यो, कोर्तप् न्योर् म्युक्दे थुन्यामथ ख्योस्त्य नु । न्योर फ्यार्बि होप्यास्त्यनु नअ कोर्तप् कोलो सोलरि फ्लुड्भ्युकिति । केक्प्यो अ्य सड् च्योक्यो केप्त्य ।

६. इन्पो म्याम् प्याप् सिडना तुब सःन्ब्रा रेक्ते ।

कु

हस् पो दुङ्गिबि कु मुग्यो खो मायो म्युन्य मुभ्याप् । कु तुन्य,
सोस् सर्न्य, सरसिन्य, यिउ क्वाइ खमन्य यो कुड चइःछु । हस्
पो मिर्वाम् बि कु द्वाख्वाइ छुखो डेःइकि मेमिअ्य कु घोले
तुन्य मत्त्यु । मोलो तुङ्किम् कु सेङ्प्य ग्योन्य मत्त्यु ।

थुन्यम् ग्यो खो कु पत्त्यु । मेमिअ्य सङ् मनअ थुन्याम् ह्याम्
गेइन्य मत्त्यु । हेबे घोले सङ् मनअ थुन्याम् गेइकि मेबेड न्यु ।
देलकम् बि कोरो रिदि ख्वान्य यो थुन्यम् अ्य मुबि । मेसाड
कम् बि मेस्, बइ मनअ घोद् गेइकिलो स्याब्दि यो थुन्यम् लकड

थ्योकि । मेमिम् अय घोले सड् मनअ थुन्याम् गेइन्य मत्त्यु ।
देलकम् बि कम् म्युन्य, यिउ खमन्य यो सड् अयड मत्त्यु । हेबे
घोले सड् गेइसअ थुन्याम् म्युन्य च्याप्कि मेबेड हस् अय स्युक्
थ्यो कि । थुन्याम् लकड सेड्प्य कु यो थ्योकि । सेड्प्य कु अय
हस्पो स्यरिम्य बड्प्य छु ।

मेसअड थुन्यम् घोले गेइकि खो देलबिम् वातावरण बड्प्य
छु । वातावरण हेबे बड् मेबेड हस् यो मुडेइकि । इक् त्याल
म्याल थुमिम् भुड् अय यो मबड्प्य स्यरिमय क्युरुयु, मेनअ
हस् डेइकि । मसेड्प्य कु मनअ वातावरण अय हइजा, राअड्,
टाइफाइट मनअ मुपु यो डेइ । इक् सकबि यो ममाड डेन्
स्यरिम्य अय इथ्योकि ।

मेमिअय कु हेबेलो यो सेड्प्य तड तुन्य मत्त्यु । सेड्प्य कु पइदे
थुन्याम् गेइन्य मनअ कु पो न्यो सेड्प्य त्योन्य मत्तयु । कु
पो न्यो फ्यारबि येन्य, चेरन्य मुन्यु । मनअ मइःप्य बइ, मेस्
ह्याम् यो कु पो न्यो फ्यारबि घोन्य मुन्यु । अयन्तोसका कु
सेड्प्य म्युप्य दबाइ ह्याम् थ्योकि म्य कुबि बेक्सअ यो कु सेड्प्य
म्युन्यन तुन्य च्याप्कि ।

म्युन्क्याम्

१. युक्ु रेःन्य्य ब्राःब्वाप् भङ्तेइ जेत्ते ।

थुन्यम् ग्यो खो कु पत्त्यु । मेमिअ्य सङ् मनअ थुन्याम् ह
याम् गोइन्य मत्त्यु । हेबे घोले सङ् मनअ थुन्याम् गोइकि
मेबेङ न्यु । देलकम् बि कोरो रिदि ख्वान्य यो थुन्यम् अ्य
मुबि । मेसाङ् कम् बि मेस्, बङ् मनअ घोद् गोइकिलो
स्याब्दि यो थुन्यम् लकङ् थ्योकि । मेमिम् अ्य घोले

सङ् मनअ थुन्याम् गेइन्य मत्त्यु । देलकम् बि कम् म्युन्य,
यिउ खमन्य यो सङ् अ्यङ् मत्त्यु ।

२. सन्त्राः पो अ्वान्त्राः रेक्ते ।

(क) हेफेम् कु तुन्य मत्त्यु ?

(ख) मसेङ्प्य कु तुङ्कि खो माङ् छुक्क ?

(ग) कुपो उन्यो माङ् म्युखि खो मसेङ्प्य छु ?

(घ) अ्यतोस्क कु सेङ्प्य म्युन्य ममाङ् म्युकि ?

३. कु हेसअ सेङ्प्य म्युन्य च्याप्कि ? येन कम् फ्यार्वि
व्यदेरूप्य ग्यो होये मुग्यो । तुले ख्योले अ्य रेक्नुए ।

४. कु मुग्यो खो इक् दुडरि थुःहोये मुथु वो ? हेसअ
मनअ माङ्के थुखो हेसअ मुथुखो हेसअ मुथु ? रेक्ते
मनअ चेःइमि सेइमत्ते ।

५. रेःन्त्योम्यो म्युनअ चेःइमि सेइमत्ते ।

कि, बइ, मेस्, घोद्यु, कम्, खर्, स्याल्,

६. येन् पो कम् बि हेफेम् कु इतुनि ? म्य कुः सेङ्प्य ग्यो
वोये मुग्यो वो ? रेक्ते मनअ चेःइमि सेइमत्ते ।

खन्

४१		भ्यादमत्तु
४२		भ्यादमसाक्
४३		भ्यादमसुक्
४४		सादमभ्याल्
४५		भ्यादमभ्योङ्
४६		भ्यादमरा
४७		भ्यादमरि
४८		भ्यादमृत्यार
४९		भ्यादमघु
५०		भ्योदम्
५१		भ्योदमत्तु
५२		भ्योदमसाक्
५३		भ्योदमसुक्
५४		भ्योदमभ्याल्

५५		भ्योदम्भ्योड
५६		भ्योदम्रा
५७		भ्योदम्रि
५८		भ्योदमृत्यार
५९		भ्योदमघु
६०		रादम्

म्युक्क्याम्

१. भ्यादमृतु कअ रादम् सोम्म जेत्ते :

२. दम् तु कअ भ्यादम् सोम् रेक्ते :

३. भ्यादमृतु क धम्य ब्राः ब्वापकोलो ख्रन्ब्वाप् तुयु
म्यनुये

भ्यादमृतु	४२
भ्यादमसाक्	४७
भ्यादमसुक्	४१
भ्यादमभ्याल्	४३
भ्यादमभ्योङ्	४४
भ्यादम्रा	५०
भ्यादम्रि	४५
भ्यादमृत्यार	४९
भ्यादमघु	४६
भ्योदम्	४८

४. भ्यादमृतु कअ रादम् सोम् ख्रन् ब्वाप् रेक्ते ।

५. ख्रन् ब्वाप् ह्याम् क्याप्नुये ।

(क) फ्यो हेबे म्यनु ?

भ्योम् फ्यो + सादम् तु फ्यो

(ख) फोचेल हेबे ग्यो ?

सादम् तु फोचेल् + भ्यादम्साक फोचेल्

(ग) २९ बइह्याम्

रादम् बइह्याम् - सादम् बइह्याम्

(घ) उनड् रेक्ते

(क) २० =

(ख) २२ =

(ग) ३० =

(घ) २८ =

(ङ) १९ =

चेःइमि ल्यामूलन् :

क्यामन्य चेड् (+) क्यामन्य

स्वाइन्य चेड् (-) स्वाइन्य

चाःन्य चेड् (×) चाःन्य

योःन्य चेड् (÷) योःन्य

शब्द अर्थ :

अम्टाइ	-	कटारी
अ्वार्म्य	-	सुनखरी
अ्यन्तोस्का	-	आजभोली
अ्यारि	-	काठको भाडा
कपकु	-	कुवा, पोखरी
कु	-	पानी
केरम्य	-	मामाको छोरी
केकेम्य	-	कार्तिक
केक्यो	-	मालसाप्रो
कोर्तप्	-	वन बिरालो
क्वाम्	-	मुख
क्वाम् देन्प्य	-	छाएको
क्यामन्य	-	जोङ्ने
खल्लत्प्	-	लोक्ता

ख्यर्युवला सङ्	-	हलो
ख्युल्	-	डोरी बाट्ने अल्लो
ख्यारु	-	खडेरी
ख्वाम्	-	ठाउँ
ख्लेप्	-	कुकुर
गेइन्य	-	पाल्नु
ग्वान्य	-	पानी वा तरल पदार्थ भर्नु
ग्योथ्य	-	गोठ
घेन	-	सिस्नु
घ्रुक्सु	-	सिमलको रुख
घोले जेन्	-	बहु बचन
चाःन्य	-	गुणा गर्ने
चेङ्	-	चिन्ह
चेल्प्य	-	माइति
च्योकबु	-	फलाट/ हरिस बनाउने काठ

चेः	-	बैठक
जखल	-	फेङ्गा बुन्ने अल्लो
जवजी	-	तुवाचुड
जिमु	-	ढुसी
भेस्	-	लेक
तोकोलोम्	-	फेङ्गा बुन्दा तान भिजाउने पानी ।
थ्युबिम्य	-	चराको नाम
दुङ्गि	-	जीवनी
दोकसि	-	भुटेको मकै
दोत्	-	नाम्चे
द्याम्दर	-	याद, सम्भना
द्याचि	-	जटामसि
ध्वाम् देल	-	उपत्यका
ध्वाम्सिप्य	-	जम्मा भएरको पानी / कुवा
पङ्गलिड	-	फलेक

पेपर्चो	-	चिम्टा
फोक् सङ्	-	हरिस
फोचेल	-	चोयाले बुनेको डालो
बड्	-	गाई
मेस्	-	भैसी
मेस्म्य	-	श्रीमती
मोप्	-	देउता
भ्यार सङ्	-	जोवा
योःन्य	-	भाग गर्ने
लम्प्योख्	-	कमेरो, सेतो माटो
लङ्खि	-	मार्च
लुसम्	-	खर
लोन्यम्	-	हिउद
ल्वाम्ज	-	सामाल
स्योरि हेइप्य	-	मेहनती

स्वाइन्य	-	घटाउने
वाइ	-	मतान
हिप्	-	मालिङगो
युन्याम्	-	बर्ख
वय	-	बेसी
सन्ब्रा :	-	कथा
रेस्कप्	-	टुहुरा
यो:	-	नदि
व्यदेर्प्य	-	धारा
स्याब्दि	-	घाँस
सेल्म्य	-	वाण
बोसु	-	दारको रुख
बेल्ज्वाम्	-	गनार
सेसेर्	-	सन्चो
योस् बाबु	-	फुपुको जेठा छोरा

ह्यरिपुड	-	जवान हुनु
व्यालिम्य	-	तिर्सना
ल्याम्ब	-	यात्रा
नड्खेर्व्य	-	उपलक्ष्यमा
सेम्यरि	-	राम्रो सपना देख्न लगाइने एक किसिमको चेक गाठो ।
सेसेर्	-	सन्चो
सकम्बु	-	जिल्ला
रुदेल	-	सहर
म्योल्मि	-	अगुवा
सनथम्	-	कविता
सन्त्रा:	-	कथा
बफुरि	-	संस्कृति
स्युरिन्याइ	-	बजार
न्योल सिन्या	-	छुट्टि
मिन्	-	मानव

नाड्	-	जन्म/जुनी
बेड्म्य	-	चेली
स्युर क्याम्	-	विवाह कार्य
सुर्जेड	-	माइतिको विवाहमा चेलीले ल्याउने कोसेली (रक्सी)
बाप्म्य	-	घरको मुली महिला
लइखुड	-	साइनो
सेड्प्य	-	सफा
फर्कि	-	धुलो
दुः मन्प्य	-	सुरु गरिएको वंशावली
म्युरिमि	-	कलाकार
वाः	-	खटेरा
यग	-	शोर्पा
माप्य	-	खालिडहरूको पुर्खा
ब्यो	-	कागुनी
तु जेन्	-	एक बचन

साक् जेन्	-	दुई वचन
दुः	-	सुरु, मेलो
ड्वाफ्रु	-	कर्याडकुरुड चरा
दायम्	-	वेशीमा हुने भाङ्ग्रे सिस्नु
सोलरि	-	स्याल
हस्	-	मान्छे
सङ्	-	रुख वा काठ
थुन्याम्	-	जंगल
स्यरिम्य	-	स्वास्थ्य

